

Debreceni Egyetem
Informatikai Kar
Könyvtárinformatikai Tanszék

**Szerzői jogi problémák a könyvtárban
a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár
példáján keresztül bemutatva**

Témavezető:
Salgáné Dr. Medveczki Marianna
egyetemi adjunktus

Készítette:
Novák Csaba
Informatikus könyvtár szak

2008

1. Tartalomjegyzék

1.	Tartalomjegyzék	1
2.	Bevezetés	2
3.	Történeti áttekintés, nemzetközi környezet	3
3.1.	Első fejlődési szakasz	3
3.2.	Második szakasz	4
3.3.	Harmadik szakasz	5
3.4.	Az európai és magyar szabályozás kapcsolata	6
4.	Gazdasági aspektusok	8
5.	Mit értünk szerzői jog alatt?	12
5.1.	A védelem tárgya	13
5.2.	A szerzőt megillető jogok	15
5.3.	Védelmi idő	15
5.4.	Felhasználás	16
5.5.	A szabad felhasználás	17
5.6.	Szerződés	20
5.7.	Vizsgálat	20
5.8.	A kapcsolódó jogok	21
5.8.1.	A szomszédos jogok	21
5.8.2.	Adatbázis védelem	21
5.8.3.	Közös jogkezelés	22
5.8.4.	Kompenzációs jogdíjak	25
5.8.4.1.	Üres kazetta díj:	25
5.8.4.2.	Reprográfiai díj	26
5.9.	Szerzői Jogi Szakértő Testület (SzJSzT)	27
5.10.	Internetes felhasználás, digitális technika	27
6.	Jogi következmények	29
7.	A könyvtár és a szerzői jog kapcsolata	32
7.1.	Egyes könyvtári tevékenységek	33
7.1.1.	Gyűjtemény helyben használata	33
7.1.2.	Kölcsönzés – haszonkölcsön	33
7.1.3.	Könyvtárközi kölcsönzés	34
7.1.4.	Többszörözés, másolás	34
7.1.5.	Kivonatolás, indexelés, bibliográfia készítése	35
7.1.6.	Kiadás és nyilvánossághoz közvetítés	36
8.	Szerzői jog a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár életében	36
8.1.	Reprográfia	36
8.2.	Zenemű- és Médiatár	38
8.3.	Adatbázisok, digitális tartalomszolgáltatás	38
9.	Zárógondolatok	41
10.	Felhasznált irodalom	42
11.	Függelék	44

2. Bevezetés

A mindennapi életben, de munkám során is sokszor találkozok azzal a ténnyel, hogy adott tevékenység szerzői jogokat sért. Úgy érzem, nem rendelkezem megfelelő mennyiségű információval, ahhoz, hogy kellő biztonsággal eligazodjam a témában. Könyvtárosként fontos, hogy tisztába legyek: mit és hogyan szolgáltatathatok az olvasók felé. Diplomamunkám elkészítés előtt is nyilvánvaló volt, hogy igen bonyolult szakterületről van szó.

Dolgozatom célja a szerzői jog szabályozásának megismerése, különös tekintettel a könyvtár területére. Nem kívánok minden részletével foglalkozni, csak azokkal, melyeket a könyvtárak működésére nézve lényegesnek érzek.

Először szeretném áttekinteni e terület történetét, nemzetközi környezetét, egyéb társadalmi, gazdasági vonatkozásait.

Azután megnézem, hol helyezkedik el a jogtudományban a szerzői jogi szabályozás, milyen jogszabályok vonatkoznak rá hazánkban, és milyen szervezetek tevékenykednek e területen. Megvizsgálom, mit jelent a védelem, milyen feltételei vannak védett mű felhasználásának.

Végül végigveszem az egyes könyvtári munkafolyamatokat. Fontosnak tartom a digitális archiválás és digitális tartalomszolgáltatás lehetőségeinek tanulmányozását. Napjainkban egyre nagyobb az igény arra, hogy a könyvtár a hagyományos szolgáltatásai mellett, vagy éppen helyette tér- és időbeli korlátok nélkül teremtsen hozzáférést a tudományos és kulturális javakhoz. A könyvtáraknak a digitális gyűjteményépítés irányában is kell fejlődniük, kérdés, hogy milyen mozgásterük van ehhez. Majd néhány példát hozok a jelenlegi munkahelyemen, a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtárban folytatott gyakorlatok közül. Szólnék arról is hogy, milyen területeken érzem szükségesnek a szabályozás változtatását, miben érzem szükségesnek a nagyobb kormányzati segítséget a könyvtárak felé.

3. Történeti áttekintés, nemzetközi környezet

Az ókori társadalmakban és a középkor első felében erkölcsi és anyagi megbecsülést ugyan kaphattak az alkotók, de (másolás, manipulálás, vagy lopás elleni) jogi védelemről nem beszélhetünk. Gyakori volt más művének – részben vagy teljesen – történő átvétele, plagizálása. A plágium szó a Kr. u. I. századból ered. Martialis római költő nevezte a tőle ellopott versét plagiariusnak (gyermekrabló által elrabolt gyerek). A szerzői jog kialakulását a középkor végére az újkor kezdetére (XV. század vége XVI. század eleje) tehetjük. Fő érv a szerzői jogi szabályozás kialakulásánál az alkotói munka ösztönzése, az egyetemes kulturális értékek minél hatékonyabb védelme volt.

3 indokot említhetünk, melyek szükségessé tették a jogi szabályozást.

Egyik indok a könyvnyomtatás volt. Mikor a könyveket kézzel másolták, nem merült még fel anyagi érdek. Ipari méretű sokszorosítás megjelenésével azonban szükségessé vált a védelem. Ekkor válik áruvá a szellemi termék. Mind inkább kezd megjelenni a nagyipari árutermelés. Ez a **technikai tényező**.

Másik előmozdító körülmény lehetett, hogy a reneszánszban válik jellemzővé az alkotók nevének feltüntetése, utókorra való átörökítése. Előtérbe helyeződik az **alanyi tényező**.

A harmadik a társadalmi igény megnövekedése a szellemi termékek és tartalmak felhasználására. Ez a **fogyasztási tényező**.

3.1. Első fejlődési szakasz

Kezdetben - elsősorban a fejedelmek - az úgynevezett kiváltság-levelekben (más néven szabadalmak vagy privilégiumok, monopóliumok) léptek fel a művek utánnyomása ellen. Nem a szerzőket védték, hanem az egyes nyomdászok kaptak kizárólagos nyomtatási és kiadási jogot. „A szabadalmaknak két nagy fajtáját lehet megkülönböztetni. Az egyik típus *általánosságban* biztosította a könyvnyomtatást a privilégiumlevelet szerzőnek, egyúttal mindenki mást eltiltott e tevékenységtől. Példaként a Velence városától Johann Speier részére 1469-ben kiadott privilégiumot hozhatjuk. A másik nagy kategória *konkrét* könyvek nyomtatását tette lehetővé,

ezúttal is mindenki másnak egyidejű kizárásával. Az ezzel kapcsolatosan idézni szokott példa: Henrik bambergi püspöknek 1490-ben a hamburgi miséskönyv nyomtatására szerzett jogosultsága.”¹

Az első típusra hozhatunk magyarországi példát: a Nagyszombati Egyetem szerzett jogot a tankönyvek kiadására 1584-ben.

Ebben az időszakban a kiadói tevékenység a hangsúlyos egy-egy városban, államban.

3.2. Második szakasz

A törvényi szabályozás megjelenésének szakasza ez. A szerző kerül a védelem előtérbe, rögzítik egy adott országon belüli jogait.

Az első országos szintű törvényi szabályozás Angliában jelent meg: 1709-ben Stuart Anna kiadta statútumát a többszörözési jog gyakorlásáról és a műpéldány feletti rendelkezésről. Engedélyeztetni kellett a kinyomtatni kívánt könyvet. A londoni céhek kizárólagos jogot kaptak könyvnyomtatásra és terjesztésre. Megjelenéstől számított 14 évig utánnyomási tilalom lépett életbe. Ezután a nyomtatás joga és a már kinyomtatott példányok feletti rendelkezés visszakerült a szerzőhöz újabb 14 évre. A szabályozás részét képezte még az is, hogy nem lehetett az országba bevinni külföldön angol nyelven kinyomtatott könyvet.

Ezen privilégiumok alakulnak át később a mai értelemben vett szerző jogi szabályozássá. Észak-Amerikában 1790-ben fogadták el az első szerzői joggal kapcsolatos törvényt. Franciaországban 1793. évi szerzői jogi törvény tulajdonjogot ad a szerzőknek, Poroszországban pedig az alkotásokat védik törvénnyel 1837-től. Szászországban 1773-ban születik törvény, mely - elsőként - a külföldieknek hasonló jogokat biztosít, mint a belföldi lakosoknak. Az 1800-as évek első felében sorra alkotják Európában a szerzői jogi törvényeket.

1850-ben Franciaországban a zeneszerzők szövetséget hoztak létre a nyilvános előadások utáni jogdíjak beszedésére. Ez lett az első közös jogkezelő szervezet a világon.

Magyarországon az 1884. évi XVI tc. az első törvény. Ezt az 1921. évi LIV. Törvény módosította, és az 1969. III. szocialista jogszabály váltotta fel.

---

¹ Mezei P.: A szerzői jog története a törvényi szabályozásig. Elérhető: <http://jesz.ajk.elte.hu/mezei19.html>

3.3. Harmadik szakasz

A XIX. században jelentek meg a kétoldalú egyezmények az egyes államok között. A területiális szabályozások nem bizonyultak elég hatékonynak. (Hazánk 1887-ben Ausztriával, 1890-ben Olaszországgal, 1893-ban Nagy-Britanniával, 1899-ben pedig Németországgal állapodott meg irodalmi és művészeti alkotások szerzői jogi védelmének kölcsönös elismeréséről.)

A kétoldalú megállapodások nyomán többoldalú, nemzetközi megállapodások születtek. 1886 szeptember 9-én megkötötték a Berni Uniós Egyezményt (BUE) az irodalmi és művészeti művek védelméről, melyhez Magyarország csak 1922-ben csatlakozott. Az egyezmény Párizsban felülvizsgált szövegét az 1975. évi 4. törvényerejű rendelettel hirdették ki hazánkban. A BUE alapelveket, minimumszabályokat rögzít az egyetemleges védelem elősegítésére. „Ilyen alapelvek: a belföldiekkel azonos elbírálás elve...; az alakszerűtlenség elve; az oltalmak függetlenségének elve. A minimumszabályok közül említést érdemelnek az oltalom alá eső művek...körének, illetőleg az oltalomból kizártságnak a meghatározására irányadó szabályok...”² Az oltalom időtartamára is iránymutatást ad.

A BUE kiegészítésére született a TRIPS- egyezmény (Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights), mely a szellemi tulajdon jogi kereskedelmi és vámügyi vonatkozásainak szabályozásához kíván segítséget nyújtani. A csatlakozó államokon belüli hatékony jogérvényesítéshez biztosít eszközrendszert. Újdonsága, hogy bevezeti a legnagyobb kedvezményes elbánás elvét. Ez kimondja, hogy bármely tagállamban megadott előnyt a többi államban is érvényesíteni kell.

1952. szeptember 6-án Genfben írták alá az Egyetemes szerzői jogi egyezményt. Ezen együttműködések és más a szellemi alkotások területén kötött megállapodások (pl.: Párizsi Uniós Egyezmény az ipari tulajdon védelméről) koordinálására, és a szervezési feladatok ellátására jött létre a Szellemi Tulajdon Világszervezete (World Intellectual Property Organization - WIPO) genfi székhellyel. Az 1893-ban alapított United International Bureau for protection of Intellectual Property utód szervezeteként 1967-ben jött létre. 1974-től az ENSZ szellemi tulajdon védelméért felelős szerve. Az ipari és szerzői joggal kapcsolatos nemzetközi szerződések, egyezmények

---

² Lontai: Magyar polgári jog Budapest : Eötvös József Könyvkiadó, 2004 p. 16-17.

felügyelete a feladata. Az első területen 15 megállapodás van életben (legjelentősebb a Párizsi Egyezmény), a szerzői jog területén 7 egyezmény van, köztük a legfontosabb a Berni Unió Egyezmény. A WIPO szerepe az egyezményekhez köthető adminisztratív feladatokon túl, a már meglévő egyezmények elfogadtatásában, újak előkészítésében van. Kapcsolatot tart fenn a szellemi és ipari jogvédelem területén működő nemzeti és nemzetközi szervezetekkel.

Európában mára két különböző gyakorlat alakult ki:

- Egyes tagállamokban a vagyoni jogokon van a hangsúly (angol-szász hagyomány)
- A többi országban a polgári törvénykönyvhöz kapcsolódóan a személyhez fűződő jogok a meghatározók.

„Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 1948-ban a szerzői jogot alapvető emberi jogként határozta meg: mindenkinek joga van ahhoz, hogy szabadon kivehesse részét a közösség kultúrájából, élvezze a művészeteket és részesedjék a tudományos haladásban és annak hasznáiban, másfelől mindenkinek joga van azon személyhez fűződő és vagyoni érdekek védelmére, amelyek olyan tudományos, irodalmi vagy művészeti alkotásból erednek, melynek ő a szerzője.”³

3.4. Az európai és magyar szabályozás kapcsolata

A kezdetben területi, államhatárokhoz kötött szerzői jogi szabályozás az egységes piacot bizonyos mértékig akadályozta. Az egységes piac létrehozása az Európai Unió legfontosabb alapelve volt. Az Unió a jogharmonizációt nem a kormányokra kötelező rendeleti úton éri el, hanem irányelvek segítségével. Az irányelv csak azt rögzíti, hogy milyen célt kíván elérni. Az ehhez szükséges eszközökről a tagállamok döntenek.

A magyar törvényre a következő irányelvek gyakoroltak hatást:

3.4.1. 91/250/EGK irányelv (1991. május 14.) a számítógépi programok jogi védelméről

Az irányelv kimondja, hogy a számítógépes programoknak az irodalmi művekéhez hasonló védelemben kell részesülniük. Ennek rögzítésére azért volt szükség, mivel nem minden

---

³ A szerzői jogi alapú ágazatok gazdasági súlya Magyarországon 13. p.

tagállamban kapott védelmet a szoftver. A programok létrehozása jelentős ráfordítást igényel, viszont könnyen másolható. Az uniós elv definiálja a védelem tárgyát, a szerző fogalmát, a felhasználás eseteit. Szabad felhasználás körébe sorolja a jogszerű használó általi biztonsági másolat készítését, program működésének tanulmányozását, hibajavítást.

3.4.2. 92/100/EGK irányelv (1992. november 19.) a bérleti jogról és a haszonkölcsönzési jogról, valamint a szellemi tulajdon területén a szerzői joghoz kapcsolódó egyes jogokról

Az irányelvet azért fogadták el, mert a tagállamokban eltérő szabályozások léteztek a bérbeadás és haszonkölcsön területén. Ez, pedig versenytorzulást eredményezett. Meghatározó volt a megalkotásnál az új felhasználási módok megjelenése. A bérbeadás és haszonkölcsön közötti különbséget tisztázza az irányelv. Szerzőknek kizárólagos jogot biztosít bérbeadás és haszonkölcsönzés esetére. Emellett lehetőséget biztosít, hogy haszonkölcsön esetében kivételeket adjanak az egyes államokban, de díjigényt ekkor is fentartja.

3.4.3. 96/9/EK irányelv (1996. március 11.) az adatbázisok jogi védelméről

Ez a rendelkezés védelmet biztosít az adatbázisok és azok készítői számára. Az irányelv engedélyhez kívánja kötni az adatbázis részének vagy egészének többszörözését, az átdolgozást, a terjesztést, a nyilvánossághoz történő közvetítést (nyilvános előadást). Nincs engedélyhez köve a jogosult felhasználó által a jogszerű használat érdekében végzett cselekmény. A tagállamok dönthetnek arról, hogy kiveszik-e az engedélyezés alól

- a magáncélú többszörözést a nem elektronikus adatbázisok esetében,
- oktatási szemléltetés vagy tudományos kutatás céljára történő használatot,
- közigazgatási, bírósági, közbiztonsági felhasználást.

3.4.4. 93/98/EGK irányelv (1993. október 29.) a szerzői jog és egyes kapcsolódó jogok védelmi idejének összehangolásáról

Rendelkezik az egyes területeken alkalmazandó védelmi időről és egyes részlet szabályokról (pl.: a védelmi idő számításának kezdetéről). A szabályozást az tette szükségessé, hogy a tagállamokban nem volt egységes gyakorlat, másrészt a Berni és a Római Egyezmény minimum

feltételei nem bizonyultak elégségesnek. Tudományos / irodalmi műveknél 50 évről 70-re, szomszédos jogoknál 20-ról 50-re emelkedett a védelmi idő. A változás visszaható hatályú, tehát ha az irányelv elfogadása előtt lejárt egy mű védelme, a hatályba lépést követően történő felhasználás esetén szintén védett lehet. A tudományos, irodalmi és művészeti művek védettek a szerző életében és a halálát követő év első napjától 70 évig. Az előadók, filmelőállítók, hangfelvétel-előállítók esetében 50 évig biztosított a védelem. Ezt az előadástól illetve a rögzítéstől kell számítani. Ha a védelmi időn belül nyilvánosságához közvetítik a rögzített előadást / művet, akkor az első ilyen időpont lesz a számítás alapja.

3.4.5. 2001/29/EK irányelv (2001. május 22.) az információs társadalomban érvényesülő szerzői és kapcsolódó jogok egyes kérdésekben történő összehangolásáról (INFOSOC)

Az irányelv a szerzői jogi szabályokat átülteti digitális környezetbe. Rögzíti, hogy a tagállamok jogot adnak a szerzőknek, hangfelvételek és filmek előállítóinak, előadóművészeknek a műveik többszörözésének engedélyezésére. Rendelkezik továbbá a nyilvánosságához történő közvetítés jogáról, történjen az vezetékkel vagy vezeték nélkül. Rendezi még a terjesztés kérdését is. A tagállamok megfelelő védelmet kell biztosítani a hatásos műszaki intézkedések megkerülése ellen. Iránymutatást ad az alkalmazandó szankciókkal kapcsolatban is. Felsorolja a lehetséges szabad felhasználások körét. Ezek az irányelv elfogadása előtt eltérőek voltak a tagállamokban. Az egyetlen kötelező kivétel az átmeneti többszörözés.

4. Gazdasági aspektusok

„A szellemi tulajdon hatékony védelme a modern gazdasági életben alapvető versenyképességi kérdéssé vált. A szellemi összetevők napjainkban az áruk és a szolgáltatások értékének a túlnyomó részét teszik ki. A szellemi tulajdon hatékony védelme fontos eleme annak a jogi környezetnek, amelyre szükség van a befektetések ösztönzéséhez, illetve a megtérülésük biztosításához.”⁴

---

⁴ Szerzői jog röviden és érthetően 10.p.

1934 óta folynak vizsgálatok arra vonatkozóan, hogy a szerzői jogi alapú ágazatok milyen gazdasági súllyal rendelkeznek (Arnold Plant volt az első, aki szerzői jog és a gazdaság viszonyrendszerét tanulmányozta). Az 1970-es évektől sorra jelennek meg az egyes országokban végzett tanulmányok e tárgykörben. 2003-ban a WIPO kiadta a *Guide on Surveying the Economic Contribution of the Copyright-Based Industries* című kézikönyvét, a vizsgálatok elősegítésére. A WIPO szükségét érezte közös szabályok lefektetésének és egységes eszközrendszer kidolgozásának, hogy ezzel érjen el előrelépést a különböző tanulmányok összehasonlíthatósága terén, mind inkább kiküszöbölve a terminológiai és módszertani különbségeket. Az is bizonyított, hogy ahol ezen iparágak súlyával és szerepével tisztában vannak, ott a fejlesztésre is több energiát fordítanak. Ebben az évben jelentették meg az Európai Unióra vonatkozó tanulmányt, mely már az előbb említett eszközrendszer segítségével készült. Magyarországon 2005-ben - Kelet-Közép-Európában elsőként - publikálták a szerzői jogi alapú ágazatok elemzésének eredményét. Előtte csak egy-egy részterületre koncentrált vizsgálat folyt. Céljuk a súly, teljesítmény, gazdasági szerep, valamint a fejlődési irány bemutatása volt. A munkában a KSH és a Magyar Szabadalmi Hivatal egyik testülete a Magyar Szellemi Tulajdonvédelmi Tanács munkatársai vettek részt.

A WIPO szerzői jogi alapú ágazatokat négy osztályba sorolja:

I. Elsődleges szerzői jogi ágazatok („core copyright industries”):

Ide a szerzői jogi védelem tárgyát képező alkotások létrehozását (előállítás, gyártás) és közvetítését (előadás, kiállítás, terjesztés, sugárzás, értékesítés) szolgáló területek tartoznak. Ezen iparágak a szerzői és szomszédos jogok védelme alatt álló „művek” létezésétől függnnek, hozzájuk köthetők. Ebbe a kategóriába sorolható a sajtó, irodalom, zene, színház- és filmművészet, rádió, televízió, fotóművészet stb.

II. Szerzőijog-függő ágazatok („copyright-dependent industries”) az első kategóriába tartozó ágazatokhoz szükséges technikai eszközöket állítják elő vagy forgalmazzák. Megkülönböztetünk két csoportot:

1. elsősorban szerzői jogi ágazatoktól függő ágazatok (a művek „fogyasztásához” szükséges készülékek gyártása, forgalmazása sorolható ide pl.: TV, rádió, CD/DVD lejátszó, számítógépek).

2. részlegesen szerzői jogi ágazatoktól függő ágazatok (az előállításához szükséges eszközöket /pl.: fénymásoló/ és alapanyagokat, üres rögzítőeszközöket /papír, CD, fotó eszközök.../ értjük alatta).

III. Részlegesen szerzői jogi ágazatok („partial copyright industries”):

Ezen ágazatok termelésének csak kisebb - copyright faktorialleírható - hányadát érintik a szerzői jogok. (Textilipar, kézműipar, bútorgyártás)

IV. egyéb kiszolgáló ágazatok („non-dedicated support industries”) körébe azon területek tartoznak, melyek védett tartalmakat is közvetítenek (terjesztés, sugárzás, szállítás).

I. ELSŐDLEGES SZERZŐI JOGI ÁGAZATOK	II. SZERZŐIJOG-FÜGGŐ ÁGAZATOK ²	III. RÉSZLEGESEN SZERZŐI JOGI ÁGAZATOK	IV. EGYÉB KISZOLGÁLÓ ÁGAZATOK
Sajtó és irodalom	Televíziókészülék, rádió, stb.	Ruházat, textil és cipőárak	Általános kereskedelem
Zene, színművek, opera	Számítógép	Ékszerek és érmék	Szállítás, posta, távközlés
Filmalkotás és videó	Hangszerek	Egyéb kézművesárak	
Rádió és televízió	Fényképezési eszköz és moziberendezés	Bútor	
Fotográfia	Fénymásoló	Háztartási eszközök, porcelán és üveg	
Szoftver és adatbázis	Üres rögzítőeszköz	Tapéta és szőnyeg	
Hirdetés, reklám	Papír	Játékok és számítógépes játékok	
Szakmai érdekképviseleti szervezetek		Építészet, mérnöki tervezés, elemzés	
		Múzeumok	
	(Szerzőijog-függő ágazatok kis- és nagykereskedelme, kölcsönzése)	(Részlegesen szerzői jogi ágazatok kis- és nagykereskedelme)	

Ábra I : Szerzői jogi ágazatok kategóriái Magyarországon

A szerzői jogi ágazatok súlya a magyar gazdaságban:

A 2005-ben megjelent tanulmány 2002-es adatokat dolgoz fel. Négy fontosabb területet emelnék ki, melyek a vizsgálat tárgyát képezték:

- az egyes ágazatok foglalkoztatottainak létszáma
- munkavállalói jövedelem
- a GDP-hez való hozzájárulás

- hozzájárulás a bruttó hozzáadott értékhez („adott gazdasági egység által más, a termelő gazdasági egységen kívüli egységek számára előállított, valamint a saját végső fogyasztásra kerülő termékek és szolgáltatások összessége”⁵)

Az adatok a következő ábráról olvashatóak le:

	GDP		BRUTTÓ KIBOCSÁTÁS		MUNKAVÁLLALÓI JÖVEDELEM		FOGLALKOZTATOTTAK	
	MILLIÓ HUF	%	MILLIÓ HUF	%	MILLIÓ HUF	%	FŐ	%
I. Elsődleges szerzői jogi ágazatok (CORE)	586 571	3,961	1 391 892	3,950	325 208	4,218	162 575	4,154
II. Copyright-függő ágazatok (INTERDEPENDENT)	184 841	1,248	1 583 538	4,494	105 391	1,367	49 029	1,253
III. Részlegesen szerzői jogi ágazatok (PARTIAL)	66 687	0,450	138 077	0,392	38 251	0,496	24 168	0,617
IV. Egyéb kiszolgáló ágazatok (NON-DEDICATED SUPPORT)	149 334	1,008	299 039	0,849	83 872	1,088	42 200	1,078
I.-IV. SZERZŐI JOGI ALAPÚ ÁGAZATOK ÖSSZESEN	987 433	6,668	3 412 546	9,684	552 763	7,169	277 972	7,102
NEMZETGAZDASÁG ÖSSZESEN	14 807 634	100,000	35 239 550	100,000	7 710 098	100,000	3 914 163	100,000

Ábra II : A szerzői jogi alapú ágazatok gazdasági súlya Magyarországon 2002-ben (millió Ft, %)⁶

A szerzői jog által befolyásolt ipar 7-9 % közötti (az elsődleges szerzői jogi ágazatok 4% körüli) teljesítménye jelentős súlyt képvisel a nemzetgazdaságon belül.

Hasonlítsuk össze más ágazatok teljesítményével, nézzük meg milyen szerepet játszanak a szerzői jogi ágazatok a magyar gazdaságban: A szerzői jogi ágazatok 6,67 %-os GDP aránya igen jelentős. A gépiparnak 7,53 %-os, az építőiparnak 5,32 %-os, a vegyiparnak 4,43 %-os a teljesítménye. A foglalkoztatottak 7,1 %-a dolgozik a vizsgált területen, míg a gépiparban ez az arány 7,21 %, az építőipar 6,92 %, vegyipar 2,46 %. Mind a dolgozók száma, mind a munkaerő-jövedelem 7,1 % volt.

A 2004-es adatok szerint a szerzői jogi alapú gazdasági ágazatok GDP-hez való hozzájárulása 3 - 7% között mozgott az egész világon, a fejlett és a fejlődő országokat is beleértve.

⁵ Penyigei K. - Munkácsi P.: A szerzői jogi alapú ágazatok gazdasági súlya Magyarországon. 115 p.

⁶ Penyigei K. - Munkácsi P.: A szerzői jogi alapú ágazatok gazdasági súlya Magyarországon. 40 p.

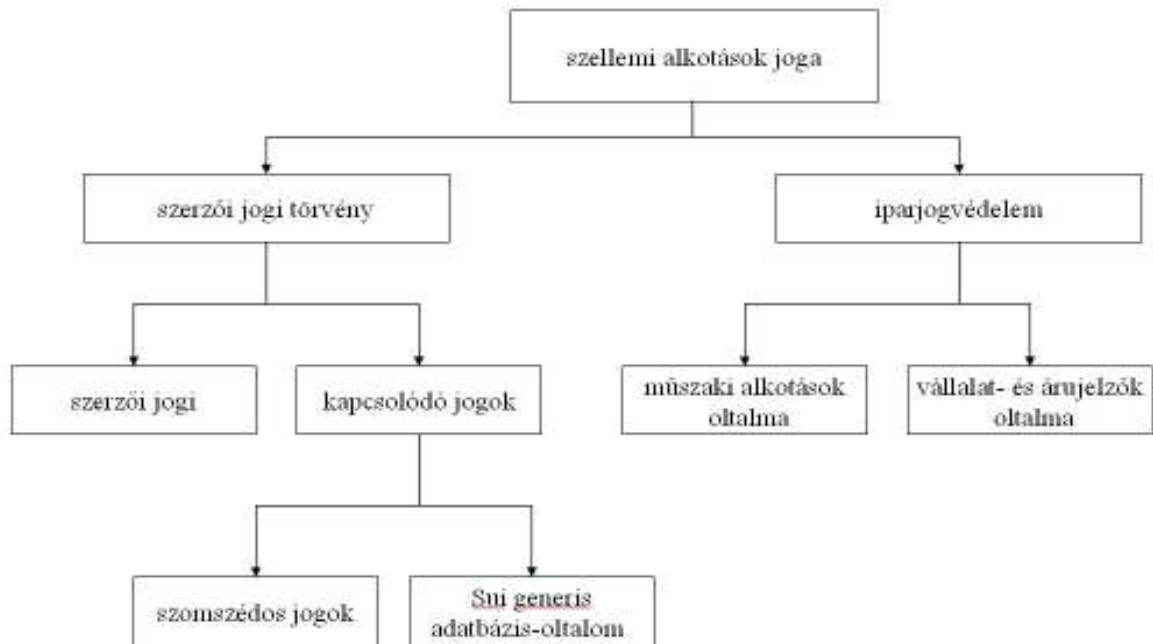
A jelentős gazdasági súly mellett, a szerzői jogi ágazat bizonyos területeit a veszteségesség is jellemzi. A veszteségek egy része, azonban más területen jelentkeznek nyereséggé. Például a kalózkodás a filmiparnak nagy kárt okoz, de az üres kazetta díj megfizetésével nyereséget hoz a teljes ágazatot tekintve. Ugyanez mondható el a könyvek illegális másolása és a reprográfiai díj esetében is. További bevételkiesést jelentenek a magáncélú szabad felhasználások.

5. Mit értünk szerzői jog alatt?

A szerzői jog - ma Magyarországon - az 1999. évi LXXVI a szerzői jogról szóló törvényben (röviden: Szt.) rögzített védelmet jelenti, mely nem kizárólagosan a szerzőket (irodalmi, tudományos, művészeti alkotókat) illeti meg, hanem az audiovizuális termékek előállítóit, terjesztőit, kiadóit. Ide sorolhatók a filmproducerek, lemezkiadók, televíziós valamint rádiós műsorsugárzók is. A törvény védelmet nyújt még az adatbázis előállítók számára is. A jogszabály hatálya 1999 szeptember 1.-től a Magyar Köztársaság területére terjed ki.

A szerzői jog a polgári jogon belül a szellemi alkotások jogterületébe tartozik. E területhez sorolható rendelkezések szellemi jelleggel rendelkező produktumokat részesítenek korlátozott idejű tulajdoni védelemben. Mint fentebb említettem: elkülönül a szerzőkre vonatkozó **szerzői jog** a **szomszédos jogoktól**, amely előadók, közvetítők, kiadók, jogairól rendelkezik; valamint az **adatbázis-oltalomtól**. Mindhárom területről a Szt. rendelkezik.

A szellemi alkotások jogának másik nagy területe az iparjogvédelem, ide tartozik a műszaki alkotások oltalma és a vállalati- és árujelzők joga.

Ábra III : A szellemi alkotások szabályozásának területei

5.1. A védelem tárgya

A törvény védi az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat. Példálózó jelleggel felsorolja a védelem alá eső műtípusokat:

- az irodalmi (pl. szépirodalmi, szakirodalmi, tudományos, publicisztikai) mű,
- a nyilvánosan tartott beszéd,
- a számítógépi programalkotás és a hozzá tartozó dokumentáció (a továbbiakban: szoftver) akár forráskódban, akár tárgykódban vagy bármilyen más formában rögzített minden fajtája, ideértve a felhasználói programot és az operációs rendszert is,
- a színmű, a zenés színmű, a táncjáték és a némajáték,
- a zenemű, szöveggel vagy anélkül,

- f) a rádió- és a televíziójáték,
- g) a filmalkotás és más audiovizuális mű (a továbbiakban együtt: filmalkotás),
- h) a rajzolás, festés, szobrászat, metszés, könyomás útján vagy más hasonló módon létrehozott alkotás és annak terve,
- i) a fotóművészeti alkotás,
- j) a térképmű és más térképészeti alkotás,
- k) az építészeti alkotás és annak terve, valamint az épületegyüttes, illetve a városépítészeti együttes terve,
- l) a műszaki létesítmény terve,
- m) az iparművészeti alkotás és annak terve,
- n) a jelmez- és díszletterv,
- o) az ipari tervezőművészeti alkotás,
- p) a gyűjteményes műnek minősülő adatbázis.

Olyan alkotások is tartozhatnak az Sztj hatálya alá, melyek kimaradtak a felsorolásból (Pl.: az újonnan létrejövő műfajok). A legtöbb esetben elmondható, hogy a rögzített produktumok képezik a védelem tárgyát, kivétel a nyilvánosan tartott beszéd illetve a színpadi előadók esete.

„A szerzői jogi **védelem** az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélattől.”⁷ Fontos és elsődleges szemlélete a törvénynek, az alkotó személy és az alkotási folyamat támogatása erkölcsileg valamint anyagilag. A cél az, hogy az önálló alkotó munkát, a személyiség egyedi kifejeződését, sajátos megnyilvánulást segítsük elő. Ez a védelem nem értékítélet az alkotásról, annak színvonaláról. Nem a korábban megszületett produktumot védi az esetlegesen később keletkező hasonlótól, hanem minden eredeti, egyéni alkotói munkából származó termék későbbi felhasználását szabályozza. Értelmetlen lenne megkövetelni a megszülető alkotások levédését, mint az az iparjog védelem esetében gyakorlat. Itt ugyanis kevesebb a kötöttség, kisebb az esélye azonos művek megszületésének. Az emberek gondolkodása, látásmódja, kifejezőképessége eltérő, a hasonló gondolatok is más formában látnak napvilágot. A nyilvántartásba vétel csak hátráltatná az egyetemes kulturális értékek gyarapodását. Ezzel magyarázható a védelem hosszabb ideje is, mely a szerzők és jogutódaik erkölcsi és anyagi megbecsülését hivatott szolgálni.

---

⁷ Sztj. 1. § (3)

Megkülönböztethetünk az alkotó személyéhez való kötődés mértéke szerint:

- elsődleges alkotásokat, melyek függetlenek más művektől (pl.: regény),
- másodlagos alkotásokat, melyek más művektől függenek (ilyenek: műfordítás, színpadi előadás, stb.).

A szerzői jog **nem védi** a műben megjelenő ötleteket, elveket, tényeket, működési módszereket, matematikai és egyéb képleteket, azok felhasználására nincs hatással ezen szabályozás. Nem védettek továbbá a jogszabályok, határozatok, hatóságok közleményei, a sajtóban megjelenő tények, napi események. Nem tartozik a törvény hatálya alá folklór kifejeződése egy adott műben, csak maga az egész mű, ha annak egyéni jellege is van.

5.2. A szerzőt megillető jogok

Egy művet megalkotó természetes személyt együttesen két fajta jog illet meg:

- a) **személyhez** fűződő jogok, úgy mint a mű
  - szerzőjének őt ismerik el és ezt fel is tüntetik az alkotáson, illetve az erre vonatkozó közlésben, idézés és átvétel esetében (névjog);
  - csak az ő engedélyével hozható nyilvánosságra (nyilvánosságra hozatal és visszavonás) és,
  - nem manipulálható, nem csonkítható (integritásához fűződő jog);
- b) **vagyoni jog**. A vagyoni jog - mely a mű felhasználása után illeti meg az alkotót - átruházható nem természetes személyre is.

A több szerzős, közös mű esetén

- ha szétbontható, az egyes szerzők önállóan gyakorolják jogaikat,
- ha egy egységet alkot, a jogok csak együttesen gyakorolhatók, megállapodás hiányában, egyenlő arányban. Jogsértés ellen, persze bármelyikük felléphet.

5.3. Védelmi idő

A személyi jogok időben korlátlanok. A szerző halála után a közös jogkezelő egyesület és a felhasználók is felléphetnek az azt megsértőkkel szemben.

A vagyoni jogok:

- Általánosan: „A szerzői jogok a szerző életében és halálától számított hetven éven át részesülnek védelemben. A hetvenéves védelmi időt a szerző halálát követő év első napjától, szerzőtársak esetében az utoljára elhunyt szerzőtárs halálát követő év első napjától kell számítani.”⁸
- A szomszédos jogoknál ez az idő 50 év, és az első felhasználási (előadás, forgalomba hozatal, sugárzás, bemutatás közül a korábbi) év végétől számítjuk. Ha a felvételt nem forgalmazták még, akkor a felvétel készítésének éve számít. Tehát az előadótól, a film, zenei és egyéb előadás létrehozóitól szükséges engedélyt kérni a nyilvánosságra hozatal előtt, függetlenül attól, hogy maga az előadás alapjául szolgáló mű védett-e ebben a pillanatban.
- Adatbázisok az első nyilvánosságra hozatalt (ennek hiányában a készítést), vagy jelentősebb átdolgozást követő év első napjától számított 15 évig védettek.

A védelmi idő letelte után a mű közkinccsé válik, felhasználása szabad, de a névjog tovább él.

5.4. Felhasználás

Felhasználásnak három nagy területét említhetjük:

- a többszörözést: a mű rögzítését, másolását,
- a terjesztést: közönség számára történő hozzáférhetővé tételt és az
- átdolgozást: csonkítást, egy részlet kiemelését, fordítást, színpadra alkalmazást, stb.

Következő eseteket nevesíti az Sztj. orientáló és nem kizárólagos jelleggel:

- a) a többszörözés,
- a) a terjesztés,
- b) a nyilvános előadás,
- c) a nyilvánossághoz közvetítés: sugárzással vagy másként,
- d) a sugárzott műnek az eredetihez képest más szervezet közbeiktatásával a nyilvánossághoz történő továbbközvetítése,

---

⁸ Sztj. 31. § 1,2 bek.

- e) az átdolgozás,
- f) a kiállítás.

5.5. A szabad felhasználás

A minden megszületett műnek megadott jogokat korlátozza is a törvény a díjazás és a nyilvánosságra hozás engedélyezésének tekintetében. Rögzíti a szabad felhasználás lehetőségét.

„A szabad felhasználás körében a felhasználás díjtalan, és ahhoz a szerző engedélye nem szükséges. Csak a nyilvánosságra hozott művek használhatók fel szabadon e törvény rendelkezéseinek megfelelően. „⁹

„A felhasználás a szabad felhasználásra vonatkozó rendelkezések alapján is csak annyiban megengedett, illetve díjtalan, amennyiben nem sérelmes a mű rendes felhasználására és indokolatlanul nem károsítja a szerző jogos érdekeit, továbbá amennyiben megfelel a tisztesség követelményeinek és nem irányul a szabad felhasználás rendeltetésével össze nem férő célra.”¹⁰

A szabad felhasználás lehetőségei:

- **idézés:** változtatás nélkül kisebb részletet idézhetünk a szerző és a forrás feltüntetésével. Kivételt jelentenek képző-, fotó- és iparművészeti alkotások.
- **átvétel:** az idézésnél nagyobb mértékben is átvehetünk részleteket irodalmi és zenei művekből, iskolai oktatás vagy tudományos kutatás segítésére, szemléltetés céljából. A kereskedelmi haszonszerzés esetén már nem minősül szabad felhasználásnak.
- **magáncélú másolás:** nem vonatkozik jövedelemszerzés esetére, valamint építészeti alkotásra, műszaki létesítményre, a szoftverre, számítógépes adatbázisra, nyomtatott kottára, illetve nyilvános előadás képi- vagy hangrögzítésére. Ezen esetek engedély- és jogdíjkötelesek.

Lényeges korlátozás még, hogy nem másolhatunk le teljes könyvet, folyóiratot, napilapot szabadon. Ez utóbbi kitétel véleményem szerint betarthatatlan és életszerűtlen. Felsőoktatási intézményekben, könyvtárakban sok esetben mód van önállóan is

---

⁹ Sztj. 33. § 1 bek.

¹⁰ Sztj. 33. § 2 bek.

fénymásolásra. Nem tudjuk ellenőrizni, betartják-e a szabályokat. További megkötés, hogy nem készíthetünk más személlyel elektronikus másolatot.

- **másolás intézményi belső használatra:** könyvtár, iskolai oktatás, muzeális intézmény, levéltár, kép- és hangarchívum esetében szabad.
- **oktatási célú többszörözés:** papíralapú kiadványok esetében történhet, osztálylétszámnak megfelelő mennyiségben.
- **mű ideiglenes többszörözése**
- **tájékoztatási célú átvétel**
- **művek szabad előadása:**
  - amatőr művészeti előadásokon
  - oktatás céllal vagy iskolai ünnepélyeken,
  - szociális gondozás keretében,
  - nemzeti ünnepeken,
  - vallási szertartásokon és ünnepségeken,
  - magánkörben.

A fellépők nem részesülhetnek javadalmazásban, az a hely, ahol az előadást tartják, nem használhatja fel üzleti célokra (pl.: vevőkör szórakoztatása, növelése, belépődíj szedése).

- **Számítógépes terminálon történő hozzáférés biztosítása:** „A felhasználásra vonatkozó eltérő megállapodás hiányában a nyilvános szolgáltatásokat nyújtó könyvtárak, iskolai oktatás célját szolgáló [33. § (4) bek.] intézmények, muzeális intézmények, levéltárak, valamint kép- és hangarchívumok gyűjteményeinek részét képező művek az ilyen intézmények helyiségeiben ezzel a céllal üzembe állított számítógépes terminálok képernyőjén tudományos kutatás vagy egyéni tanulás céljára a nyilvánosság egyes tagjai számára szabadon megjeleníthetők, és ennek érdekében - külön jogszabályban meghatározott módon és feltételekkel - a nyilvánosság említett tagjaihoz szabadon közvetíthetők, ideértve a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételt is, feltéve, hogy az ilyen felhasználás jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem

szolgálja.”¹¹ A törvény felhatalmazása alapján a kormány megalkotta a 117/2004. (IV. 28.) kormányrendeletet. Eszerint csak akkor közvetíthető szabadon egy digitális mű, ha:

- biztosítunk megfelelő műszaki védelmet a többszörözés, másolás, terjesztés vagy módosítás ellen,
- tájékoztatjuk az igénybe vevőt: csak tudományos kutatást vagy egyéni tanulást szolgálhatja a felhasználás,
- szabályzatban rögzítjük a használat rendjét, és a feltételek elfogadásáról a felhasználó nyilatkozik.

Ezen digitális tartalmak más - a törvényben meghatározott körbe sorolható - intézmény terminálján keresztül is szolgáltatható, ha olyan biztonságos és célrarendelt hálózattal összekapcsolhatók, mely kizárja, hogy kívülről bárki hozzáférjen.

- **„nyilvános” könyvtárak** esetében a **kölcsönzés** (kivéve a szoftvert és a számítástechnikai eszközökkel működtetett adatbázist)
- **fogyatékos személyek** fogyatékoságukkal összefüggésbe hozható igényeinek kielégítésére bármely típusú felhasználás szabad
- **könyvtárközi kölcsönzés** esetében a többszörözött példányok terjesztése is szabad felhasználás
- **bírósági, hatósági eljárásnál a bizonyítás** kapcsán történő felhasználás

„Filmalkotás, hangfelvételben foglalt mű, valamint szoftver esetében a terjesztés joga kiterjed a mű egyes példányainak a nyilvánosság részére történő haszonkölcsönbe adására is”.¹² A film, hangfelvétel, szoftver, számítógépes adatbázis azért került ki az ingyenesen kölcsönözhető kategóriából, mert a mai egyszerű, bárki számára könnyen hozzáférhető másolási technikák mellett sérelmes a rendes felhasználásra nézve, piaci érdekeket sérthet. Az építészeti, iparművészeti és ipari tervezőművészeti alkotások terveinek haszonkölcsöne is terjesztés. A fel nem sorolt típusok haszonkölcsöne nem terjesztés.

Minden egyéb felhasználás, írásba foglalt felhasználási szerződés alapján, díjfizetés ellenében történhet.

---

¹¹ Sztj. 38. § 5 bek.

¹² Sztj. 23. § 3 bek.

A Sztj. 33. § 2 bekezdése alapján: ha a fent említett kategóriákba tartozó felhasználás mértéke sérelmes a mű rendes felhasználására és indokolatlanul károsítja a szerző érdekeit, kikerül a szabad felhasználás köréből. Tehát például a látássérülteket segítő úgynevezett hangos könyvek interneten történő terjesztése díj- és engedélyköteles, mert ez már sérelmes a rendes felhasználásra nézve.

5.6. Szerződés

A szerződéskötés feltételeit az Sztj. 42-55. §-ok rögzítik. Amennyiben a felek kizárólagos felhasználási engedélyt kötöttek, a szerző másnak engedélyt nem adhat, maga is csak akkor használhatja fel a művet, ha a szerződésben ez szerepel. Azokban az esetekben, mikor az egyéni engedélykérés túl nagy terhet róna a felhasználóra, csak jogdíjfizetési kötelezettség áll fenn, ilyenkor a közös jogkezelők látják el a jogok gyakorlását. Ezt a későbbiekben részletesebben kifejtem.

A **díj** tekintetében csak azt rögzíti a törvény, hogy az a felhasználás során keletkezett bevétellel arányban kell állnia, eltérő megállapodás hiányában.

Ha nem jön létre szerződés, vagy nem tartalmazza a díjat, amiben megállapodtak a felek, akkor a felhasználás jogosulatlan.

5.7. Vizsgálat

Ha azt szeretnénk megtudni, hogy egy adott művet szabadon felhasználhatunk-e, a következőket kell végiggondolnunk. Az adott munka szerzői jogi védelem alatt áll? (Lehetséges, hogy más törvény vonatkozik rá, például mert szabadalomról, vagy védjegyről, stb. van szó.) Ha az Sztj. hatálya alá tartozik, a védelmi idő nem járt-e még le? Amennyiben valóban védett, akkor meg kell vizsgálnunk, hogy a tevékenység felhasználásnak minősül, vagy sem. E tekintetben a **17. §** a mérvadó. Majd azt nézzük meg, hogy adott felhasználónak (azaz nekünk) az adott felhasználását szabadnak minősíti-e a törvény.

A jogalkotók felől is van egy vizsgálat, melyet a szerzői jogok korlátozásánál, illetve a korlátozások fenntartásánál kell elvégezni. Ez az úgynevezett háromlépcsős teszt, melyet a Berni Unió Egyezmény ír elő. Következő három kérdést kell megválaszolni:

- Kivételes, körülhatárolható esetben alkalmazzuk a mentességet?
- A felhasználás nem sérelmes a mű rendes felhasználására nézve?
- Nem sérti a szerző vagy mások érdekeit túlzott mértékben?

5.8. A kapcsolódó jogok

5.8.1. A szomszédos jogok

1994-től létezik ez a szabályozás, mely az alkotások gyártásában, forgalmazásában, közönség felé történő közvetítésében résztvevőkre terjed ki. Védelem illeti meg az előadóművészeket, film- és hangfelvétel előállítókat, rádió- és televízió-szervezeteket.

Engedély szükséges és díjazás illeti meg az előbb felsorolt résztvevőket: rögzítetlen előadás rögzítése és sugárzása, rögzített előadás, film, hangfelvétel többszörözése, terjesztése vagy bármiféle nyilvánosságra hozatal esetén. Együttesek egy megbízottjukon keresztül érvényesítik jogaikat. Érvényesül az integritáshoz való jog, és a – felhasználástól függő módon - a névjog is.

A szabad felhasználás esetei itt is ugyanazok, mint a szerzői jogi résznél leírtak. A szomszédos jogok nem változtatnak szerzői jogi szabályozásokon, csupán a művek közönséghez történő eljuttatását segítik és az ebben résztvevők érdekeit hangsúlyozzák. Túlzott korlátozás esetén a közvetítői réteg megszűnne, a művek nem jutnának el a közönséghez. Ez pedig, a szerzőknek és sem érdekük, mivel adott műfajoknál csak így tudják a közönséghez eljuttatni alkotásaikat.

5.8.2. Adatbázis védelem

A törvény gyűjteményes műnek minősíti a számítógéppel működtetett adattárat. Az adatbázis készítőjét jelentős ráfordítás esetén illetik meg az Sztj.-ben rögzített jogok: engedélyköteles a többszörözés, nyilvánosságra hozatal. Adatbázisból csak jelentéktelen részleteket szabad kimásolni, ha nem sérelmes a rendes felhasználásra.

5.8.3. Közös jogkezelés

Gyakoriak az olyan esetek, mikor egyedi szerződéskötés útján lehetetlen lenne felhasználási engedélyt adni, díjigényt érvényesíteni. Például rádióban sugárzott vagy szórakoztatóiparban elhangzó zeneművek esete ilyen, valamint az adatbázisok és a filmek felhasználásának területe. Ekkor a szerzőtől nem, csak a közös jogkezelőtől szerezhetünk engedélyt felhasználásra. A jogirodalomban ezt „kisjognak” (droit petit) nevezik. „Nagyjogos” (droit grand) felhasználási mód, amikor a felhasználó a szerzővel vagy jogutódjával áll szerződéses viszonyban. A közös jogkezelésről az Szjt. 85-93 §-ai rendelkeznek. A kisjogos engedély csak azt teszi lehetővé, hogy változatlan formában használjuk fel a művet, nem dolgozhatjuk át. Sajátosság még, hogy az ilyen engedélyek birtokában „a felhasználó jogosult az egyesület által végzett jogkezelés szempontjából érintett valamennyi jogosult... azonos műfajú műveinek vagy szomszédos jogi teljesítményeinek felhasználására is...”¹³. Írásban megtett nyilatkozattal egy jogosult összes műve (csak együttesen) kivonható a közös jogkezelés alól.

Az egyes közös jogkezelést végző szervezetekről állami nyilvántartást vezetnek. A törvény leírja mely esetekben gyakorolhatóak közösen a jogok. Szabályozza a nyilvántartásba vételt. Eszerint csak egyesület vehető nyilvántartásba, egy területen csak egy. A nyilvántartás vezetésének formai szabályait a 16/1999. (XI. 18.) NKÖM rendelet tartalmazza, az Szjt. 112. § (3) bekezdésének felhatalmazása alapján.

A törvényi rendelkezés 5 közös jogkezelést végző csoportot nevesít:

- irodalmi és zenei művek,
- egyéb alkotóművészeti alkotások,
- filmalkotások,
- előadóművészi teljesítmények,
- hangfelvételek.

Ennek megfelelően ma Magyarországon a következő szervezetek működnek:

- a) ARTISJUS (irodalom, zene),
- b) HUNGART (képző-, ipar-, és fotóművészet),

---

¹³ Szjt. 91. § (1)

- c) FILMJUS (filmalkotók és előállítók),
- d) EJI /Előadóművészi Jogvédő Iroda/ (előadóművészek),
- e) MAHASZ (hanglemezkiadók).

Az említetteken kívüli jogok kezelését végző egyesület is nyilvántartásba vehető, szintén csak egy-egy.

A kompenzációs díjakat is közös jogkezelő szervezetek szedik be, jelenleg az alábbiak léteznek:

- MRSZ /Magyar Reprográfiai Szövetség/
- MASZRE / Magyar Szak- és Szépirodalmi Szerzők és Kiadók Reprográfiai Egyesülete /
(a szép- és szakírókat megillető reprográfiai díj kezelője).

A következő táblázat mutatja, hogy melyik típusú mű kisjogos, melyik nagyjogos.

Műtípus és felhasználási mód	közös jogkezelés ¹⁵⁶ („kiszjog”)	jogosult általi egyedi engedélyezés („nagyjog”)
Irodalmi vagy zenemű kiadása nyomtatott formában, illetve „offline” digitális hordozón (CD-ROM) ¹⁷⁷		©
Irodalmi (akár szépirodalmi, akár szakirodalom körébe tartozó) mű internetes nyilvánosságához közvetítése ¹⁷⁸		©
Nyilvánosságra hozott kiszjogos (nem színpadra szánt, nem zenedrámái) zenemű, és kisebb terjedelmű szépirodalmi mű akár élő (koncert), akár technikai eszközzel történő („gépzenei”) nyilvános előadás ¹⁷⁹	© (Artisjus, EJI*, MAHASZ*)	©**
Nyilvánosságra hozott kiszjogos (nem színpadra szánt) zenemű és kisebb terjedelmű szépirodalmi mű földi – azaz nem műhold útján történő – rádiós, televíziós sugárzása ¹⁸⁰	© (Artisjus, díjjigény: EJI, MAHASZ)	
Nyilvánosságra hozott kiszjogos (nem színpadra szánt) zenemű és kisebb terjedelmű szépirodalmi mű műhold útján történő rádiós, televíziós sugárzása ¹⁸¹	© (Artisjus, díjjigény: EJI, MAHASZ)	©**
Rádió- vagy televízió-szervezet műsorában sugárzott, kiszjogos mű, teljesítmény vezeték útján vagy egyéb módon – az eredetihez képest más szervezet közbeiktatásával – a nyilvánosságához történő egyidejű, változatlan és esonkítatlan továbbközvetítése (kábeltelevíziós felhasználás) ¹⁸²	© (Artisjus ¹⁸³)	
Nagyjogos irodalmi és zenemű (színdarab, opera, operett, minden egyéb színpadra szánt irodalmi és zenemű) nyilvános előadása, rádiós és televíziós sugárzása, internetes nyilvánosságához közvetítése, hangfelvételen történő kiadása ¹⁸⁴		©
Nyilvánosságra hozott kiszjogos (nem színpadra szánt) zenemű hangfelvételen történő kiadása ¹⁸⁵	© (Artisjus)	+ hangfelvétel-előállító,*** előadóművész
Nyilvánosságra hozott kiszjogos (nem színpadra szánt zenemű) internetes nyilvánosságához közvetítése simulcasting és nem interaktív webcasting útján ¹⁸⁶	© (Artisjus, EJI, MAHASZ)	©**
Nyilvánosságra hozott kiszjogos (nem színpadra szánt zenemű) internetes nyilvánosságához közvetítése interaktív egyedi leihívásos (on-demand) felhasználás útján ¹⁸⁷	© (Artisjus, EJI)	©** + hangfelvétel-előállító
Nyilvánosságra hozott vizuális műalkotás (képző- ipar- vagy fotóművészeti alkotások, így pl.: grafika, festmény, művészi fénykép) annlóg, vagy digitális többszörözése, sugárzása, internetes nyilvánosságához közvetítése ¹⁸⁸	© (HUNGART)	
Magyarországi gyártású audiovizuális művek sugárzása, egyéb módon történő nyilvánosságához közvetítése és nyilvános előadása	© (Filmjus)	©**
Magyarországi gyártású audiovizuális művek digitális hordozón történő többszörözése, példányonkénti terjesztése	© (Filmjus)	©**
Hangfelvételek nem kereskedelmi forgalombahozatal céljából történő többszörözése	© (MAHASZ)	©**
Előadóművészi teljesítmény vagy nyilvánosságához történő átvitel céljára készült rögzítése	© (EJI)	
Szoftver felhasználása (pl. többszörözés, terjesztés, interneten történő nyilvánosságához közvetítés) ¹⁸⁹		©

Ábra IV : kiszjogos / nagyjogos joggyakorlás¹⁴

¹⁴ Gyakorlati útmutató szerzői joghoz 93. p.

* Amennyiben az előadás hangfelvételtől történik, a jogdíjat mindhárom szervezet nevében az Artisjus szedi be.

** Ezen felhasználási módra vonatkozóan a jogosult kivonhatja műveit a közös jogkezelés alól.

*** Amennyiben már létező, más által készített hangfelvétel többszörözése útján történik a kiadás.

5.8.4. Kompenzációs jogdíjak

Adottak az alkotói jogok és - bizonyos értelemben – az ezzel ellentétes felhasználói jogok. Amíg a technikai lehetőségek nem álltak ilyen mértékben és minőségben a magánemberek rendelkezésére, mint ma, addig a két érdek egyszerre érvényesíthetőnek tűnt. Ma, amikor bárkinek lehetősége van igen jó színvonalon másolatot készíteni vagy készíttetni mágneses, optikai, illetve papír alapú hordozóra, sérül a szerzői és szomszédos jogok jogosultjainak és ezzel együtt a piaci oldalnak az érdeke. Erre a problémára születhetett volna a törvényalkotói oldalon az a válasz, hogy kiveszik a szabadfelhasználás köréből a technikai berendezéssel történő magáncélú másolást. Ez viszont a felhasználói oldalra nézve lett volna sérelmes. A szabályozók kerülőutat választottak a megoldásnál. Átalány jellegű díjakat vezettek be: a reprográfiai és az üres kazetta jogdíjat.

5.8.4.1. Üres kazetta díj:

Az Szjt. 20. § elrendeli, hogy többszörözés esetén a rádió-, TV és más közvetített műsor előállítóit, filmek készítőit, valamint kép- vagy hanghordozón forgalomba hozott művek szerzőit és előadóművészeket magáncélú másolására tekintettel megfelelő díjazás illeti meg. A díjakat a közös jogkezelők állapítják meg. „A díjat az üres kép- és hanghordozó gyártója, külföldi gyártás esetén pedig a jogszabály szerint vám fizetésére kötelezett személy, vagy ... a hordozót az országba behozó személy és az azt belföldön először forgalomba hozó személy köteles az irodalmi és a zenei művekkel kapcsolatos szerzői jogok közös kezelését végző szervezethez a vámkezelés befejezésétől, vámfizetési kötelezettség hiányában pedig a forgalomba hozataltól ... számított nyolc napon belül megfizetni.”¹⁵

Megállapodás hiányában

1. a hanghordozók esetében
  - a. 45 százalék a zeneszerzőket és az írókat (Artisjus),
  - b. 30 százalék az előadóművészeket (EJI),
  - c. 25 százalék a hangfelvétel-előállítókat (MAHASZ) illeti meg.

---

¹⁵ Szjt. 20. § (2)

2. Képhordozók esetében

- a. 13 százalék a filmelőállítókat (FILMJUS),
- b. 22 százalék a filmalkotások mozgóképi alkotóit (FILMJUS),
- c. 4 százalék a képzőművészeket, az iparművészeket és a fotóművészeti alkotások szerzőit (HUNGART),
- d. 16 százalék a filmírókat (ARTISJUS),
- e. 20 százalék a zeneszerzőket és a zeneszöveg-írókat (ARTISJUS),
- f. valamint 25 százalék az előadóművészeket (EJI) illeti meg.

5.8.4.2. Reprográfiai díj

Az Szt. 21. §- a rendelkezik a fénymásolással többszörözhető művek után járó díjak megfizetésének szabályairól. Itt kétféle díj van:

- **a készülékek után fizetendő díjak**, mely a készülékek gyártóit, vagy a vám fizetésére kötelezett személyeket, vagy a készüléket az országba behozó személyt, az azt az országban először forgalomba hozó személyt terheli,
- **üzemeltetés díja**, melyet, a készülékeket ellenérték fejében üzemeltető fizet havonta és készülékenként.

A határidő azonos a 20. §-ban megszabottal. A készülékek pontos körét a 158/2000. (IX. 13.) kormányrendelet írja le.

Megállapodás hiányában a befolyt összegéből

- a. 40 százalék a könyv- és folyóirat-kiadókat,
- b. 25 százalék a szakirodalmi, tudományos művek szerzőit,
- c. 25 százalék az egyéb irodalmi szerzőket (MASZRE),
- d. 10 százalék a képzőművészeket és a fotóművészeket (ARTISJUS), (HUNGART) illeti meg.

A 22. § értelmében a díjfizetésre kötelezetteknek minden hónap tizedik napjáig, vagy a fizetési határidőig a szervezetek felé adatszolgáltatási kötelezettségük van. A díjszabásokról a

Magyar Közlönyből tájékozódhatunk. A legutóbbi reprográfiai díjakról a Magyar Közlöny 2008. április 3-ai 55. számában jelent meg Magyar Reprográfiai Szövetség közleménye.¹⁶

Hazánkban évente 2-2,5 milliárd forintnyi jogdíj folyik be a jogkezelő szervezetekhez.

5.9. Szerzői Jogi Szakértő Testület (SzJSzT)

Ezen testületet az Szjt. 112. § (2) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendeletben szabályozott módon állították fel. A Szerzői Jogi Szakértő Testület jogviták esetén a bíróságoknak, egyéb hatóságoknak szakvéleményt ad. Perben álló felek is kérhetnek szakvéleményt, a per során, vagy azon kívül, illetve azt megelőzően. A Magyar Szabadalmi Hivatal mellett működő szervezetről van szó, melynek legfeljebb 200 tagja lehet. A tagokat, az elnökséget (15 tagból) és az elnököt az igazságügyért és a kultúráért felelős miniszter közösen nevezi ki, a Magyar Szabadalmi Hivatal elnökének javaslatára. A tagoknak szerzői jogi szakterületen vagy az Szjt.-ben szabályozott tevékenységi körökben kell szakértelemmel rendelkezniük. Mandátumuk öt évre szól. A döntéseket 3 vagy 5 fős eljáró tanácsokban hozzák az ügy súlyának megfelelően. Az SzJSzT-n belül működik az Egyeztető Testület, melyhez akkor fordulnak a felek, ha a felhasználó és jogok gyakorlója nem tud megállapodásra jutni a felhasználás feltételeiről (Pl.: díjazás).

5.10. Internetes felhasználás, digitális technika

Korunk egyik leggyorsabban változó területe a digitális világ és az Internet. Egyrészt rohamosan fejlődik a technika, másrészt a világháló egyre jobban teret hódított az utóbbi két évtizedben. Nagyon sok mindenben új szemléletet hozott. Például, nehezebben értelmezhető ebben a környezetben az eredeti példány fogalma. E terület törvényi szabályozását nehezíti:

- az újabb és újabb technikák megjelenése,
- az Internet földrajzi értelemben vett korlátatlansága (nem köthető városhoz, államhoz, földrészhez; bárhol feltöltött tartalomhoz akárhonnán hozzáférhetek),
- a Web technikai egyszerűsége miatt könnyen megfelelkezünk a jogi viszonyokról.

---

¹⁶ (a közlemény teljes szövegét lásd a függelékben)

Az elektronikus formában bárki számára elérhetővé tett különböző tartalmak igen nagy gazdasági hátrányt okoznak a hagyományos terjesztéssel foglalkozóknak. Egyre több résztvevő (pl.: a tartalomszolgáltatók) szorgalmazza a pontos jogi viszonyok tisztázását.

A jogalkotóknak mindig szembe kell nézniük azzal a kihívással, hogy a már megalkotott szabályok és fogalomrendszerek nem fedik tökéletesen az újfajta felhasználási módokat. Ha a törvény szövegét úgy állítjuk össze, hogy minden létező technika szabályozásra kerüljön, gyakran kellene módosítanunk. Törekednünk kell rá, hogy a törvényi szándékot technológia semleges módon fogalmazzuk meg. Így elkerülhető, hogy minden változásnál módosítani keljen, még akkor is ez vitákhoz vezet. Eddig mindig így módosult hazánkban a szerzői jog.

A törvény így fogalmaz: „A szerzőnek az is kizárólagos joga, hogy művét ... a nyilvánossághoz közvetítse, és hogy erre másnak engedélyt adjon. E joga kiterjed különösen arra az esetre, amikor a művet vezeték útján vagy bármely más eszközzel vagy módon úgy teszik a nyilvánosság számára hozzáférhetővé, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatják meg.”¹⁷

A folyamat szereplői:

- tartalom-szolgáltató (content provider): egy adott webtárhely tartalmát szerkesztik
- hozzáférés-szolgáltató (access provider): csak a távközlési kapcsolat kialakításában és üzemeltetésében vesznek részt
- Internet-szolgáltató (internet service provider): tárhelyet biztosítanak (hosting), közbenső, átmeneti tárolást végeznek (caching), keresőrendszereket (search engine) üzemeltetnek, de a tartalom létrehozásában, alakításában nem játszanak szerepet
- felhasználó

Felhasználási módok:

- digitális többszörözés: hagyományos tartalmak digitalizálása és ilyen formában való tárolása

---

¹⁷ Szjt. 26. § (8)

- másokhoz való eljuttatása, honlapon történő felkínálással, elektronikus üzenetben küldéssel, stb.
- streaming vagy műsorfolyam típusú sugárzás
  - simulcasting: hagyományos módon sugárzott tv-, rádióadások megjelenése Interneten
  - webcasting: különböző műsorfolyamok, műsorszámok között választhatunk, bizonyos feltételek szerint
- on demand, egyedi leihívásos felhasználás: a letöltés helye, ideje és az egyes tartalom is egyedileg választható meg.
- Irodalmi és tudományos anyagoknál a felhasználó saját maga által készítette digitális többszörözés szabad, ha magáncélra készül. Megengedett az ideiglenes többszörözés, ha hálózaton történő továbbítást szolgál (Pl.: a szerző által engedélyezett felhasználás érdekében).

A magáncélú önálló másolás szabad, más esetekben a szerző engedélye szükséges és díjköteles. Szintén nagyjogos kategória, ha a vizuális művek (fotók grafikai alkotások) online felhasználása egyben az első nyilvánosságra hozatal is.

Az ezen kívüliek kisjogosak, tehát a megfelelő közös jogkezelőtől kell engedélyt kérni (Képek esetében: HUNGART, a videó és hangfelvétel készítői esetében az EJI, zeneműveknél a MAHASZ az illetékes). A fizetendő díjak eltérőek simulcasting, webcasting és on demand felhasználás esetén.

6. Jogi következmények

Szerzői jogsértés minden magatartás, mely a jogosultak személyhez fűződő vagy vagyoni jogát sérti. Például: a mű torzítva történő felhasználása, a szerzői minőség feltüntetésének elmulasztása, a plagizálás, nyilvánosságra hozatal hozzájárulás nélkül. Ugyan csak jogsértésnek számít, ha létrejön a felhasználási szerződés, de a felhasználó túllépi annak kereteit, pl.: több példányban adja ki vagy más nyelven is megjelenteti a művet. Jogosultnak tekinthető

- a szerző, film vagy hangfelvétel előállítója, előadóművész, stb.
- aki felhasználási szerződés vagy jogátruházás útján szerzett jogot,
- közös jogkezelő.

A szerzői jog megsértésének polgári jogi (Szjt. 94§-a, illetve Ptk.), büntetőjogi (Btk. 329 és 329/A §-a) és vámjogi (Szjt. 97 §-a) következményei is lehetnek. A személyhez fűződő jogok védelmét a Polgári törvénykönyv 75 § - 85 § rögzíti.

A jogsértés szankciórendszere:

- **objektív** alapú szankciók: csak a jogsértés tényén alapulnak, függetlenül attól, hogy a véten vagy tudatos cselekedetről volt-e szó. Főként (de nem kizárólag) a személyi jogok megsértésének büntetését jelentik. A szerző követelheti többek között a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását; követelheti a jogsértés vagy az azzal közvetlenül fenyegető cselekmények abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől; követelheti a jogsértéssel elért gazdagodás visszatérítését.¹⁸ Legvégső esetben kérhető a jogsértő helyzet megszüntetése, az eredeti állapot visszaállítása (in integrum restitutio). Pl.: engedély nélkül kiadott könyv megsemmisítésére is sor kerülhet. Ezen szankciók döntően erkölcsi elégtételt jelentenek.
- **szubjektív** alapú szankciók: Kártérítés - az objektív alapú szankciók mellett – akkor ítélt meg, ha a cselekmény felróható (szándékos vagy gondatlan károkozó magatartásról van szó). A Ptk. 339 § - 344 § tartalmazzák a kártérítés általános szabályait. Vagyoni és nem vagyoni kár megtérítése lehetséges.
- **büntetőjogi** következmények:

A Btk. 329 szerint Bütorlást követ el „aki más szellemi alkotását sajátjaként tünteti fel, és ezzel a jogosultnak vagyoni hátrányt okoz”

„(1) Aki másnak a szerzői jogról szóló törvény alapján fennálló szerzői vagy ahhoz kapcsolódó jogát haszonszerzés végett, vagy vagyoni hátrányt okozva megsérti,

---

¹⁸ Szjt. 94. § a, b, e pontok.

vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértését

a) jelentős vagyoni hátrányt okozva,

b) üzletszerűen követik el.

(3) A büntetés

a) öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértését különösen nagy vagyoni hátrányt,

b) két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértését különösen jelentős vagyoni hátrányt okozva követik el.”¹⁹

Vagyoni hátrány 10.000 Ft. felett, jelentős vagyoni hátrány 2.000.000 Ft. felett, különösen nagy vagyoni hátrány 50.000.000 Ft. felett értendő.

- A vámhatóságtól kérhető a jogsértő vámárak forgalomba kerülésének megakadályozása, külön jogszabály szerint.

A személyhez fűződő jogok védelme időben nincs korlátozva, a vagyoni igények tekintetében, viszont az elévülés szabályai alkalmazandók. A szomszédos jogok esetében is a felsorolt szankciókat kell alkalmazni.

Az Szt. 94/A §-ban leírtak szerint kérhető ideiglenes intézkedés közvetlenül fenyegető kár elhárítása vagy a jogvitára okot adó állapot változatlan fennmaradása esetén. Ideiglenes intézkedés nem alkalmazható, ha a jogsértés megkezdésétől hat hónap, illetve, a kérelmező jogsértésről való értesülésétől hatvan nap eltelt. Továbbá akkor sem, ha az okozott hátrány meghaladja meg az intézkedéssel elérhető előnyt. A bíróság soron kívül, tizenöt napon belül dönt. Ideiglenes intézkedés kérhető a per megindítása előtt is.

---

¹⁹ 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről 329/A. §

A szerzői jog megsértésének minősül a szerzői jog védelmére szolgáló hatásos műszaki intézkedés megkerülése, az erre a célra használható termékek, eszközök, alkatrészek gyártása, terjesztése, eladása, bérbeadása, reklámozása, stb. Jogsértő még a védelem megkerülésére alkalmazható szolgáltatások nyújtása, ha annak nincsen ezen kívül számottevő gazdasági jelentősége. Itt a jogsértés csak akkor áll fent, ha szándékosság vagy gondatlanság bizonyítható. A szabadfelhasználás kedvezményezettje kérheti a jogosulttól, hogy az előzőekben felsorolt védelem ellenére biztosítsa a szabadfelhasználást, amennyiben a műhöz jogszerűen férhet hozzá. Például a biztonsági másolat készítése nem minősül műszaki védelem megkerülésének.

7. A könyvtár és a szerzői jog kapcsolata

A könyvtár:

- feladata rögzített (nagyobb részben írásos, kisebb mértékben audiovizuális és digitális) tudástartalmak, információk, kulturális javak gyűjtése, feldolgozása és terjesztése.
- a gyűjtésnél és megőrzésnél, az újabb és újabb dokumentum típusok megjelenésének következtében immáron a fizikai hordozó helyett a tartalomra összpontosít.
- minél szélesebb körben hozzáférést biztosít és elősegíti az információ terjedését, a tudományos ismeretszerzés és művelődés nélkülözhetetlen intézményének szerepét igyekszik betölteni.
- közfeladatot lát el.

A másik oldal:

A tudományos, irodalmi, művészeti **értékeket létrehozók érdeke**, hogy munkájukért megfelelő erkölcsi és anyagi megbecsülésben részesüljenek. A művek megszületésében résztvevő egyértelműen piaci alapon működő **kiadók és forgalmazók** pedig, szeretnék a tevékenységükre nézve konkurenciát jelentő elemeket kizárni.

A szerzői jogi szabályozásnak e két ellentétes érdeket figyelembe véve kell biztosítani a védelmet az alkotó számára úgy, hogy a tudományt, oktatást, művelődést ne lehetetlenítse el. A törvény preambuluma így fogalmaz: „A technikai fejlődéssel lépést tartó, korszerű szerzői jogi szabályozás meghatározó szerepet tölt be a szellemi alkotás ösztönzésében, a nemzeti és az

egyetemes kultúra értékeinek megóvásában; egyensúlyt teremt és tart fenn a szerzők és más jogosultak, valamint a felhasználók és a széles közönség érdekei között, tekintettel az oktatás, a művelődés, a tudományos kutatás és a szabad információhoz jutás igényeire is.”

A szabályozás az erősebb, piaci oldal igényei szerint vagyoni jogokat biztosít az alkotóknak. Megpróbál emellett minél szélesebb körben ingyenes szabad használatot biztosítani, de ezt csak addig teheti, amíg ez nem sérelmes a művek piaci alapú, úgynevezett rendes használatára.

7.1. Egyes könyvtári tevékenységek

7.1.1. Gyűjtemény helyben használata

Nem tekinthető szerzői jogi értelmében felhasználásnak, így a hagyományos helyben olvasást szabadon biztosíthatja a könyvtár. Az elektronikus dokumentumok képernyőről történő olvasását pedig, szabad felhasználás kategóriába sorolja a rendelkezés, megfelelő használati szabályzat és műszaki védelem esetén, mely ténylegesen csak az olvasást teszi lehetővé a többszörözést nem.

7.1.2. Kölcsönzés – haszonkölcsön

Két fogalmat kell tisztáznunk ezen a ponton melyeket a Polgári Törvénykönyv rögzít. Az érték ellenében történő (visszterhesség) időleges használatba adás bérbeadásnak minősül²⁰, míg ingyenesség esetén haszonkölcsönről van szó.²¹

A bérbeadás minden esetben terjesztést jelent. A terjesztés engedély és jogdíj köteles. A haszonkölcsönbe adást, a **nyilvános szolgáltatást nyújtó könyvtárak** szabadon végezhetik. Az Sztj. 39. § így szól: „A nyilvános szolgáltatásokat nyújtó könyvtárak a mű egyes példányait szabadon haszonkölcsönbe adhatják. Ez a rendelkezés nem vonatkozik a szoftverre és a számítástechnikai eszközökkel működtetett adatbázisra.” Ebből következik, hogy a nevesített intézmények, a film- és hangfelvételeket is engedélymentesen, jogdíj nélkül haszonkölcsönbe adhatják. A beiratkozási díjak - mértékük miatt - nem tekinthetők a kölcsönzés ellenértékének. A törvény a 2004-es módosítása előtt a szabályozás a 1997. évi CXL törvényben leírt nyilvános

---

²⁰ Ptk. 423. §

²¹ Ptk. 583. § 1 bek.

könyvtáraknak tette lehetővé a jogdíjmentes kölcsönzést, azaz egy szűkebb körben. Ezt a változtatást, mely a szerzőkre nézve jogaik szűkülését jelentette, Tóth Péter Benjámint aggályosnak és az Európai Bizottság 2002 szeptember 12-én kiadott, nyilvános haszonkölcsönzési jogról szóló jelentésben foglaltakkal ellentétesnek véli. „Ez a dokumentum kifejezetten kimondja: ha egy tagállam valamennyi nyilvánosan működő könyvtárat mentesítene a nyilvános haszonkölcsönzésért a jogosultaknak járó díj alól, azzal a haszonkölcsönző intézmények többségét vonná ki e jog hatálya alól, és ezzel a jogintézményt teljesen aláásná. Ez pedig teljesen ellentétes a közösségi jogalkotó szándékával.”²² Szerinte a kormánynak inkább a jogdíjak fedezetét kellett volna biztosítani a könyvtárak részére.

Ez a probléma, megoldódni látszik. Jelen pillanatban a Magyar Országgyűlés előtt van az Szjt. módosítása. A jövőben díj illetné meg a szerzőket a nyilvános könyvtári kölcsönzések után. Az összeget a költségvetés állná.

7.1.3. Könyvtárközi kölcsönzés

Eredeti példány küldése a szabad haszonkölcsönbe adás miatt szabad. A másolatok terjesztése, pedig csak könyvtárközi kölcsönzés útján terjeszthetők szabadon. ”A számítógépes hálózat által nyújtott lehetőségek addig nem esnek külön elbírálás alá, amíg pusztán az információáramlás magasabb szintre emelését jelentik - eddig tehát vonatkozik rájuk a szerzői jog szabad felhasználási esetköre. Azonban amint átlép egy ilyen rendszer az internetes tartalomszolgáltatásba (tehát a dokumentumok szolgáltatása számítógépes hálózat útján történik), már nem vonatkozhatnak rá a könyvtárközi kölcsönzés szabályai.”²³ Értelmezésem szerint digitális másolta könyvtárközi kölcsönzés céljára készülhet, de csak képernyőről történő olvasást lenne szabad biztosítani az olvasó részére. Ehhez a nincse meg a feltétel a magyarországi könyvtárakban.

7.1.4. Többszörözés, másolás

A **papíralapú**, magáncélú másolás szabad az Szjt. szerint, kivéve bizonyos speciális típusokat pl.: szoftver, számítástechnikai eszközzel működtetett adattár. Külön ki kell

²² Tóth Péter Benjamin: A könyvtárak új szerepben – szerzői jogi szemmel In: Emlékkönyv Lábady Tamás 60. születésnapjára tanítványaitól Szent István Társulat, 2004 462. p.

²³ Tóth Péter Benjamin: A szerzői jog könyvtárakra vonatkozó rendelkezései In: TMT. 2001/2. Elérhető: http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=1266&issue_id=23

hangsúlyoznom, hogy a kotta másolása sem tartozik a szabad felhasználások körébe. A könyv, folyóirat, egyéb sajtótermék egészének másolása csak kézzel vagy írógéppel történhet.

„Elektronikus szöveg **digitális másolása** hordozóra, mint a látogatónak nyújtott könyvtári szolgáltatás. Ez a szerző és/vagy kiadó külön engedélye nélkül a kizárólagos többszörözési jogba ütközik.”²⁴

A **belső intézményi célú másolás** szabad felhasználás, ha a jövedelemszerzés kizárt, csak tudományos célra vagy a nyilvános könyvtári ellátás céljára készül. Fontos kritérium még, hogy csak saját példányról készülhet a másolat. Ekkor a teljes mű is másolható.

„A 35. § (4) bekezdése a terjesztési jog alól nem ad kivételt, még ha az » nyilvános könyvtári ellátás céljára « történik is. Ez a 40. §-ból következik, amely a szabad felhasználás körében többszörözött példányokat csak a könyvtárközi kölcsönzésben engedi szabadon terjeszteni. Így a 35. § (4) bekezdés alapján készült másolatot a nyilvános könyvtár nem kölcsönözheti ki, csak helyszíni olvasásra engedheti át olvasóinak. A (4) bekezdés b) pontja nyelvtanilag nehezen értelmezhető; az SzJSzT 05/06 sz. szakvéleményben világossá tette, hogy a helyes értelmezés szerint » mind a tudományos célú, mind a nyilvános könyvtári ellátás célját szolgáló másolás kizárólag saját példányról, archiválásként megengedett. « Ebből az is következik, hogy egy könyvtár által archivált eredeti műpéldány csak az eredeti példány (például elhasználódás miatti) pótlására szolgálhat, egyszerre tehát nem szolgáltatatható az olvasók részére — még helyben olvasásra sem — az eredeti példány és az arról készült archivált példány. Az ilyen, a (4) bekezdés a), b) és é) pontjában említett másolás egyébként történhet számítógéppel, illetve elektronikus adathordozóra is, hiszen a szervezet nem másnak, hanem saját belső célra másol.”²⁵

Ezen a ponton meg kell említeni: a reprográfiai készülékek után a könyvtárnak is meg kell fizetni az **üzemeltetési díjat**, ha fizetős másolatszolgáltatást tart fent.

7.1.5. Kivonatolás, indexelés, bibliográfia készítése

Amennyiben a létrejövő kivonat elolvasásával nem válik szükségtelessé az egész mű elolvasása, nem kell engedély hozzá.

²⁴ GYERTYÁNFY: A könyvtárak és az 1999. évi új szerzői jogi törvény In: TMT. 1999./11-12. Elérhető: http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=1702&issue_id=21

²⁵ Szerzői jogi törvény magyarázata 35. p.

7.1.6. Kiadás és nyilvánossághoz közvetítés

Nem tartozik a hagyományos könyvtári szolgáltatások körébe. Amennyiben a könyvtár olyan művet kíván kiadni, mely részben, vagy egészben védett, akkor a szerzővel kell szerződést kötni.

8. Szerzői jog a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár életében

A könyvtárközi kölcsönzésre és hagyományos helyben használatra nem volt különösebb hatással a törvény. A kölcsönzésben annyi változás történt, hogy a CD-formátumban kiadott adatbázisok nem kölcsönözhetőek most már.

8.1. Reprográfia

Az Egyetemi Könyvtár legtöbb egységében önkiszolgáló fénymásoló gépek állnak az olvasók rendelkezésére, ellenőrizhetetlen, hogy maradéktalanul betartják-e a szabályokat. Annyit lehetne tenni, hogy a másolók mellett feliratokkal felhívni az olvasók figyelmét. Például a következő szöveggel: Fénymásolás csak a szerzői jogok maradéktalan betartásával történhet. Védett tartalmak esetén a teljes könyv, folyóirat egésze nem másolható. Az elkészült másolat csak tudományos vagy magáncélra használható, jövedelemszerzés célját nem szolgálhatja.

DEENK Bölcsészettudományi és Természettudományi Könyvtárában illetve a Kenézy Élettudományi Könyvtár másolószolgálat is működik, itt nem vállalják teljes könyv, folyóirat, napilap fénymásolását. Az olvasóval szóban is közlik a lehetőségeket, valamint egy megrendelőt is aláíratnak vele, melyben szintén szerepel a tájékoztatás a szerzői jogokról.

REPROGRÁFIAI SZOLGÁLTATÁSOK MEGRENDELÉSE		DE EGYETEMI ÉS NEMZETI KÖNYVTÁR Reprográfiai Osztály DEBRECEN 4010 Pf. 39.	
Misolendő, sokszorosítandó anyag szerzője:.....			
címe:.....			
oldalak:.....			
Fénymásolat.....db	Spirálkötés.....db		
Braille-nyomtatás.....db	Szkennert.....oldal		
	Lézer nyomtatás.....db		
Nyomda:			
Sokszorosítandó példány.....db	kötéses példány.....db		
méret:.....	borító:.....		
	karton (színes, fehér)		
Könyvtári bejegyzések:			
Szla. hív. szám:.....	Munkaszám:.....		
Készítette:.....	dátum:.....		
Felhasznált anyagok:.....			
.....			
<p>Figyelem: A könyvtári állományba tartozó dokumentumokról készült másolatok csak tudományos kutatás céljára használhatók, nem sokszorosíthatók. A megrendelő által hozott dokumentumok másolásánál, sokszorosításánál a szerzői, kiadói, stb. jogokkal kapcsolatos minden felelősséget a megrendelő visel, és azok tartalmáért is felelős.</p>			
PFI		200	

Ábra V : Reprográfiai megrendelő

A könyvtár lehetőséget biztosít, hogy a könyvtári dokumentumokról az olvasó a saját digitális fényképezőgépével másolatot készítsen. Írásban nyilatkoznia kell, hogy a másolatot csak tudományos kutatás céljaira, vagy kizárólag magánhasználatra készíti, a szerzői jogi törvény betartásával. Fotó készítéséhez fotójegy váltása szükséges.

A könyvtár által működtetett másológépeket és azok teljesítményét a Magyar Reprográfiai Szövetség összeírta. Az újonnan vásárolt gépeket jelenteni kell a szervezet felé. Évente körülbelül hatszáz ezer forint a működtetés után fizetendő jogdíj.

8.2. Zenemű- és Médiatár

Talán a legjelentősebb változás a zenei gyűjtemény életében következett be. Az állomány jelentős része helyben használható volt a 80-90-es években. CD-t egyáltalán nem kölcsönöztek. Ebben az időben még nem volt széles körben elterjedt a Compact Disc másolási lehetősége, szemben a mai helyzettel, amikor szinte minden személyi számítógép rendelkezik CD/DVD íróval. A Zeneműtárban meghatározónak számított a helyben történő zenehallgatás, és igen népszerű szolgáltatás volt a hangzóanyagok másolása. A befolyó bevételeket az állomány gyarapítására tudták fordítani. A szerzői jogi korlátozások bevezetésével ezt a gyakorlatot be kellett szüntetni. Ekkor az állomány jelentős részét kölcsönözhetővé minősítették. Mivel a másolási technikák manapság jó minőségben, szinte bárki számára elérhetők, a felhasználók számára - talán - könnyebbé vált a zenék megszerzésének lehetősége. Ezzel a folyamattal párhuzamosan a helyben használat visszaesett. Közre játszhatott ebben az is, hogy az Interneten is számos letöltési lehetőség jelent meg.

8.3. Adatbázisok, digitális tartalomszolgáltatás

A Debreceni Egyetem könyvtára az általa előfizetett adatbázisokhoz és elektronikus folyóiratokhoz biztosít hozzáférést. Emellett létezik a könyvtár által épített adatbázis a Debreceni Egyetem Elektronikus Archívum. Kari tanácsok döntése alapján a szakdolgozatok, a hallgató írásos beleegyezésével kerülnek feltöltésre. A 33/2007. (III. 7.) Kormányrendelet 11. §-ban foglaltak szerint az oktatási intézményeknek gondoskodniuk kell a PHD dolgozatok nyilvánosságra hozataláról. Ezt elektronikus formában a honlapjukon kell megtegyék. Ez a DEA-n keresztül valósul meg. Az állomány digitalizálása is megkezdődött, azon folyóiratok esetében, melyek már nem védettek szerzői jogilag. Oktatási segédanyagok közé a szabad felhasználású munkák kerülhetnek be, illetve melyeknél a szerző engedélyt adott rá.

Adatbázisok használatához szükséges, hogy az olvasó egy nyilatkozatot írjon alá beiratkozáskor, mely a felhasználás feltételeit rögzíti. Például az EBSCO esetében:

NYILATKOZAT
az EBSCO által forgalmazott adatbázisok használatáról

A nyilatkozat aláírásával az alábbi szabályokat magamra nézve kötelezőnek ismerem el:

1. Az EBSCO adatbázisok szerzői jogi védelem alatt állnak, és a szerzői jog eredeti tulajdonosai fenntartják tulajdonjogukat az adatbázisokra és azok minden részére.
2. Az adatbázisokat vagy azok bármely részét a Felhasználó nem reprodukálhatja, nem terjesztheti, nem jelenítheti meg, nem módosíthatja, nem ruházhatja át.
3. A Felhasználó az adatbázisokból származó anyagokat on-line és off-line módon, faxon vagy elektronikus levélen keresztül kinyomtathatja.
4. Az adatbázisokból kikeresett bármely dokumentum kinyomatott formában történő másolása és terjesztése, valamint ezen dokumentumok letöltése és elektronikus tárolása kizárólag belső és magáncélokra történhet.
5. A Felhasználó a bibliográfiai adatokat, kivonatokat, teljes szövegeket és azok részeit csak korlátozott példányszámban, kizárólag magáncélra töltheti le és nyomtathatja ki, feltéve, hogy az nem szolgálja forgalomba hozatal és jövedelemszerzés célját.
6. A Felhasználó az adatbázisokból szerzett információkat sajátjaként nem publikálhatja.
7. A Felhasználó nem használhatja fel az adatbázisokat értékesítés céljára készített kiadvány elemeként vagy alapjául; az adatbázisokat vagy azok tartalmát semmilyen módon nem többszörözheti és nem módosíthatja, azokat forgalomba hozatal vagy jövedelemszerzés céljára egyéb módon sem használhatja fel.
8. Tilos az adatbázisok egészét vagy részeit arra a célra szisztematikusan vagy rendszeresen letölteni, hogy abból egy, az adatbázisok egészét vagy részeit tartalmazó gyűjteményt hozzanak létre, akár elektronikus, akár nyomtatott formában.
9. Az EBSCO szolgáltatásában felhasznált szoftvert szerzői jog és nemzetközi egyezmények védik. A szoftver, illetve annak részei engedély nélkül nem reprodukálhatók és nem terjeszthetők. A Felhasználó a szoftvert nem módosíthatja, nem kísérheti meg a szoftver forráskódjának felfedését, és nem hozhat létre a szoftverből származtatott terméket.

Kelt: Debrecen,.....

.....
 aláírás

Ábra VI : Adatbázis használati szabályzat

A védett tartalmak hozzáférhetővé tételének problémájának megoldására két irányban próbál elindulni a könyvtár.

- a) Folyamatban van az egyetemi bibliográfiához kapcsolódóan egy intézményi repozitórium kialakítása, mely a Debreceni Egyetemen oktatók publikációinak teljes szövegét tartalmazza. A már publikált munkák esetében, egyenként ellenőrizni kell, hogy feltölthetők-e. Általában az oktatók és a folyóiratok kiadói kizárólagos felhasználási

szerződéseket kötnek, és ez nem teszi lehetővé, hogy a bárki más elektronikusan közzétegye. Az Open Access modell - mely a repozitórium alapja - lényege, hogy egy teljesen nyílt, bárki számára ingyenesen elérhető adatbázis épül. Előnye, hogy a friss tudományos irodalom gyorsan eljuthat igen sokakhoz. Adott esetben többen használják fel, többen hivatkozzák a nyílt hozzáférésű tartalmakat. Hátrány viszont, hogy a jogdíjtól elesik a szerző, és a fenntartási költségek az intézményre hárulnak. A Debreceni Egyetem könyvtárában leghamarabb 2010-től lehet majd jelentősebb mennyiségű irodalmat közzétenni, ehhez az oktatókkal is meg kell ismertetni az Open Access modellt.

- b) A publikációk egy jelentős részénél elektronikus közzétételi jogot nem lehet szerezni. Ezeknél az Szjt. által biztosított képernyőn történő megjelenítés lehetőségeit keresi a könyvtár. Problémát jelent azonban, hogy nincsenek egészen pontosan meghatározva a technikai követelmények. Felmerül a kérdés, hogy ha egy könyvtár több épületben működik (ahogy a mi intézményünk is), biztosítani kell-e a 117/2004. (IV. 28.) Kormányrendeletben leírtakat, mint például: a terminálok képernyőjén történő szabad hozzáférhetővé tétel történhet az intézmények között célrarendelt hálózatot segítségével. Ha ez esetben is külön hálózatot kell építeni, az csak igen nagy beruházással lenne megoldható. megkövetelt digitális szolgáltatás védelmének kialakítására jelen pillanatban egy program megalkotása van folyamatban. Kérdés azonban, hogy ez majd megfelel-e a rendelet szövegének. Kifejezetten csak erre a célra dedikált számítógépeket jelen pillanatban nem tud biztosítani az Informatikai Osztály.

9. Zárógondolatok

Láthattuk, hogy a szerzői jogi ipar nagy gazdasági súllyal rendelkezik. Ezt erős jogi védelemmel kívánja védeni és fokozni. A szigorú szabályozás a szerzői alkotó munkát elősegíti, a tudományos életre és a könyvtárakra nézve viszont hátrányos. A helyzet megoldása csak együtt az összes résztvevő bevonásával oldható meg. Gondolok itt a szerzőkre, a szomszédos jogok által érintettekre, a közös jogkezelőkre, a könyvtárakra és a kormányzatra is. Nem visz közelebb az ellentétek feloldásához azoknak a törekvése, akik a jogi védelem teljes figyelmenkívül hagyását szeretnék elérni.

Igen bizonytalan pontnak érzem a könyvtárak, oktatási intézmények, kép- és hangarchívumok, egyéb gyűjtemények számára lehetővé tett számítógépes terminállal történő elektronikus hozzáférhetővé tétel szabályozását. Sok kérdésre nem kaptam választ, valószínűleg azért, mert túlzottan technológia-semlegesre sikerült alkotni a szabályozást. Mindenképpen szükségét érzem annak, hogy a kormány segítséget nyújtson az intézményeknek, a technikai háttér kialakításához, mind anyagilag, mind műszakilag. A kisebb könyvtárak képtelenek minden - szerzői joghoz kapcsolódó - technikai feltételt biztosítani.

A minden érintett számára elfogadható megoldás megtalálása sürgető, mert a könyvtárak lemaradhatnak az információ-szolgáltatási versenyben. A szerzői jogi ipar pedig, további veszteségeket szenvedhet el az illegális terjesztés növekedése miatt.

10. Felhasznált irodalom

- 16/1999. (XI. 18.) NKÖM rend. a szerzői és a szomszédos jogok közös kezelését végző egyesületek nyilvántartásának szabályairól
- 117/2004. (IV. 28.) Korm. rend.
- 156/1999. (XI. 3.) Korm. rend. a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről
- 158/2000. (IX. 13.) Korm. rend. a reprográfiára szolgáló készülékek körének meghatározásáról
- 1999. LXXVI. tv. a szerzői jogról
- Bogsch A. [et al.]: A szerzői jogi törvény magyarázata. Budapest : Complex, 2006. 742 p.
- Csécsy Gy.: Magyar polgári jog : a szellemi alkotások joga : egyetemi tankönyv. Miskolc : Novotni, 2007. 272 p.
- Fézer T. : Az Európai Unió szerzői jogának sajátos vonásai In: Collega 2003/1 p. 84-88.
- Gyenge A.: A digitalizáció hatásai a könyvtárakra I. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 2007/4. Elérhető: <http://www.mszh.hu/szerzoijog/cikkek2007/2007-08-gyenge.pdf> (2008 november)
- Gyenge A.: A digitalizáció hatásai a könyvtárakra II. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 2007/5. Elérhető: <http://www.mszh.hu/szerzoijog/cikkek2007/2007-09-gyenge.pdf> (2008 november)
- Gyertyánfy P.: A könyvtárak és az 1999. évi új szerzői jogi törvény In: TMT 1999/11-12 . Elérhető: http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=1702&issue_id=21 (2008 november)
- Horváth S. D.: A szerzői jogról tömören In: Kisalföldi könyvtáros 2000/1 p. 1-14.
- Horváth S. D.: A szerzői jogról tömören In: Kisalföldi könyvtáros 2000/2 p. 7-13.
- Horváth S. D.: A szerzői jogról tömören In: Kisalföldi könyvtáros 2000/1 p. 3-8.
- Lontai E.: Magyar polgári jog. Budapest : Eötvös József Kvk., 2004. 301, [3] p.

- Mezei P.: A szerzői jog története a törvényi szabályozásig In : Jogelméleti Szemle 2004/3. szám (2004. szeptember 27.) Elérhető: <http://jesz.ajk.elte.hu/mezei19.html> (2008 november)
- Penyigei K. - Munkácsi P.: A szerzői jogi alapú ágazatok gazdasági súlya Magyarországon. Budapest : MSZH, 2005. 121 p.
- Sár Cs.: A szerzői jog kihívásai a XXI. Században In : Iparjogvédelmi és szerzői jogi szemle 2007/1 különszám. Elérhető: <http://www.mszh.hu/szerzoijog/cikkek2007/2007-05-sar-csaba.pdf> (2008 november)
- Szerzői jog : [röviden és érthetően]. Budapest : Saldo, [2000]. 73 p.
- Szinger A. - Tóth P. B.: Gyakorlati útmutató a szerzői joghoz. Budapest : Novissima K., 2004. 285 p.
- Tattay L.: A szellemi alkotások joga. Budapest : Szent István Társulat, 2003. 409 p.
- Tóth P. B.: A könyvtárak új szerepben szerzői jogi szemmel. In: Emlékkönyv Lábady Tamás 60. születésnapjára tanítványaitól Szent István Társulat, 2004. p. 457-480.
- Tóth P. B.: A szerzői jog könyvtárakra vonatkozó rendelkezései In: TMT 2001/2. Elérhető: http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=1266&issue_id=23 (2008 november)

11. Függelék

Magyar Reprográfiai Szövetség közleménye a fénymásolással, vagy más hasonló módon reprográfiaira szolgáló eszközökkel történő többszörözés után járó (reprográfiai) jogdíjakról

A Magyar Reprográfiai Szövetség a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. Törvény (a továbbiakban Szjt.) 21. § (1), (2), (3), (4) valamint a 22. § (1) és (2) bekezdése alapján, reprográfiával sokszorosított szerzői művek magáncélú másolására tekintettel az alábbi díjakat állapítja meg.

I. Fejezet

A reprográfiaira szolgáló készülékek körének meghatározásáról szóló 158/2000. (IX. 13.) Korm. rendelet mellékletében (a továbbiakban: Rendelet) felsorolt reprográfiaira szolgáló készülék gyártása, illetve behozatala utánkészülékenként járó díjat az alábbi személy a következő határidőn belül köteles megfizetni:

- a reprográfiaira szolgáló készülék belföldi gyártása esetén a készülék gyártója, a forgalomba hozataltól vagy - ha ez a korábbi - a forgalomba hozatali céllal történő raktáron tartás megkezdésétől számított 8 napon belül,
- a reprográfiaira szolgáló készülék külföldi gyártása esetén a jogszabály szerint vámfizetésre kötelezett személy, a vámkezelés befejezésétől számított 8 napon belül,
- a reprográfiaira szolgáló készülék külföldi gyártása esetén, ha a behozatal nem jár vámfizetési kötelezettséggel: a készüléket belföldön először forgalomba hozó személy (vele egyetemlegesen az országba behozó személy), a forgalomba hozataltól vagy - ha ez a korábbi - a forgalomba hozatali céllal történő raktáron tartás megkezdésétől számított 8 napon belül.

1. Fénymásoló és egyéb másoló berendezések behozatala vagy belföldi gyártása esetén:

Készülék másolási sebessége	Forint
Percenként 9 másolatig	3.400,-
10 – 14 másolat percenként	6.800,-
15 – 20 másolat percenként	15.300,-
21 – 29 másolat percenként	22.100,-

30 – 49 másolat percenként	50.000,-
50 és azt meghaladó másolat percenként	88.500,-
Lapadagoló nélküli nagyformátumú (tekerceses) fénymásoló gépek esetén	51.000,-
Sokszorosító, gyorsmásoló gépek esetén	90.700,-

2. Nyomtató berendezések behozatala vagy belföldi gyártása esetén:

Készülék másolási / nyomtatási sebessége	Forint
1 – 19 nyomat percenként	400,-
20 – 34 nyomat percenként	1.300,-
35 – 49 nyomat percenként	5.200,-
50 és azt meghaladó nyomat percenként	20.000,-

3. Összetett gépek (multifunkciós berendezések) behozatala vagy belföldi gyártása esetén:

Amennyiben a berendezés másolási funkciója síkágvas elven működik a reprográfiai díjakat az I. fejezet 1. pontja szerint, amennyiben a berendezés másolási funkciója nem síkágvas elven működik az I. fejezet 2. pontja szerint kell megfizetni. Multifunkcionális készülékek esetén, a másolási sebesség megállapításához a másolási üzemmód jellemző adatai alkalmazandók.

4. A fizetendő jogdíj felső határa

Az 1., 2. és 3. pontban felsorolt készülékek

1. behozatala esetén, ha a jelen Jogdíjközlemény szerint fizetendő jogdíj meghaladja a készülék beszerzési árának 2%-át,
2. belföldi gyártása esetén, ha a jelen Jogdíjközlemény szerint fizetendő jogdíj meghaladja a készülék gyártói kibocsátási árának 2%-át,

a fizetendő jogdíj a készülék beszerzési árának, illetve gyártói kibocsátási árának 2%-a.

II. Fejezet

A Rendeletben felsorolt, reprográfiára szolgáló készüléket ellenérték fejében üzemeltető személy, az alábbi díjat köteles megfizetni készülékenként és havonta.

1. Fénymásoló, nyomtató üzletekben (ún. copy, illetve print shopokban)

vagy más vállalkozások által három, vagy ennél több reprográfiára szolgáló készülék ellenérték

fejében történő üzemeltetése esetén, illetve csak egy vagy két készülék üzemeltetése esetén, amennyiben az üzlet vagy vállalkozás fő tevékenységi köre a másolás, az üzemeltetőnek az alábbi díjat kell megfizetnie készülékenként és havonta:

Készülék másolási / nyomtatási sebessége	Budapesten	Városokban	Egyéb településeken
1 – 12 másolat percenként	4.500,-	3.600,-	2.700,-
13 – 50 másolat percenként	9.000,-	7.200,-	5.500,-
Több mint 50 másolat percenként	11.000,-	9.000,-	7.200,-

2. Kiskereskedelmi üzletekben

vagy más vállalkozások által egy vagy két reprográfiára szolgáló készülék ellenérték fejében történő üzemeltetése esetén, amennyiben az üzlet vagy vállalkozás fő tevékenységi köre nem a másolás, az üzemeltetőnek az alábbi díjat kell megfizetnie készülékenként és havonta:

Készülék másolási / nyomtatási sebessége	Budapesten	Városokban	Egyéb településeken
1 – 12 másolat percenként	3.300,-	2.400,-	1.300,-
13 – 50 másolat percenként	6.600,-	4.900,-	3.300,-
Több mint 50 másolat percenként	8.200,-	6.600,-	4.900,-

3. Felsőoktatási intézményekben

(beleértve valamennyi szervezeti egységét például intézeteit, részlegeit, könyvtárait és kollégiumait) reprográfiára szolgáló készülék ellenérték fejében történő üzemeltetése esetén, az üzemeltetőnek az alábbi díjat kell megfizetnie készülékenként és havonta:

6.300,-
----

4. Nyilvános könyvtárakban, közoktatási és közművelődési intézményekben

(például közép és általános iskolákban, ezek diákotthonaiban, művelődési házakban.)

reprográfiára szolgáló készülék ellenérték fejében történő üzemeltetése esetén, az üzemeltetőnek az alábbi díjat kell megfizetnie készülékenként és havonta:

Budapesten	Városokban	Egyéb településeken
3.300,-	2.400,-	1.700,-

5. Egyéb intézményekben, a nyilvánosság számára hozzáférhető helyen

(például, vasútállomásokon, repülőtéren, postán, polgármesteri hivatalokban, ügyfélszolgálati irodákban, bíróságokon) reprográfiára szolgáló készülék ellenérték fejében történő üzemeltetése esetén, az üzemeltetőnek az alábbi díjat kell megfizetnie készülékenként és havonta:

Budapesten	Városokban	Egyéb településeken
2.700,-	2.000,-	1.200,-

6. Lapadagoló nélküli nagyformátumú (tekerces) fénymásoló gépek

ellenérték fejében történő üzemeltetése esetén, az adott üzemeltetői kategóriához és településtípushoz tartozó legalacsonyabb díjat kell megfizetni.

III. Fejezet

díjszabás alkalmazásával kapcsolatos fogalmak és rendelkezések

1. A reprográfiára szolgáló készülékek (beleértve a színes másolat és nyomat készítésére alkalmas berendezéseket is) másolási és nyomtatási sebességének megállapításánál, az A4-es formátumra, normál papírra, normál üzemmódra és a fekete-fehér (egyszínű) másolatokra, illetve nyomatokra vonatkozó adatokat kell figyelembe venni.
2. A reprográfiára szolgáló készülékek gyártói, illetve az ilyen készülékek behozatalára tekintettel vámfizetésre kötelezettek, valamint az ilyen készüléket az országba vámfizetési kötelezettség nélkül behozók az Szt. 22. § (1) bekezdése alapján, minden naptári hónap 10. napjáig, de legkésőbb az Szt. 20.§ (2) bekezdésében meghatározott fizetési határidőn belül kötelesek tájékoztatni a közös jogkezelő szervezetet
  - a forgalomba hozott vagy behozott mennyiségről,
  - a készülék fajtájáról,
  - másolási sebességéről,
  - és a 2 %-os jogdíjmérték alkalmazásához a készülék gyártói kibocsátási, illetve beszerzési áráról.

A készülék beszerzési árán külföldön gyártott készülék esetében az importőr nevére szóló számlával igazolt beszerzési ár értendő, függetlenül attól, hogy a készülék vámfizetési kötelezettség alá tartozik-e.

3. A Jogdíj táblázat I. fejezetének alkalmazása szempontjából gyártónak minősül az is, aki a reprográfiára szolgáló készüléket alkatrészekből állítja össze.
4. Az I. fejezet 4. pontjában foglaltak alkalmazásának a feltétele:
  - Az RSZ abban az esetben, ha a készülék beszerzési árának 2%-a alapján számított díj alacsonyabb, mint a tételes jogdíj, a 2%-os alacsonyabb díjat alkalmazza.
  - A 2 %-os felső határ alkalmazásához a gyártót, illetve az importőrt terheli a készülék gyártói kibocsátási, illetve beszerzési árának bizonyítása. Bizonyításra elsősorban, gyártói kibocsátási ár esetén, a gyártó által kibocsátott, beszerzési ár esetén az importőr nevére szóló, az adatlapon bejelentett reprográfiai eszközök tételes azonosítására alkalmas, a készülék típusát és egységárát feltüntető, az adó- és számviteli jogszabályokban előírt követelményeknek megfelelő számla másolatok alkalmasak.
  - A 2 %-os felső határ alkalmazása érdekében az importőr az Szt. 22.§ (1) bekezdésében meghatározott adatszolgáltatás körében az adatlapon feltünteti a készülék beszerzési árát. A

beszerzési ár forintban történő feltüntetéséhez az átszámítás a beszerzés napján érvényes MNB középárfolyama szerint történik.

5. Az Szt. 22. § (2) bekezdése értelmében, a reprográfiai díjfizetésre kötelezettek tájékoztatási, adatszolgáltatási és felvilágosítási kötelezettségük – akár részleges – elmulasztása esetén, az egyébként járó díjazáson felül, a közös jogkezelő szervezet többletköltségeinek fedezésére, költségátalányt kötelesek fizetni, melynek összege a fizetendő díj összegével azonos. Amennyiben a jogdíjfizetésre kötelezettek a jogdíj megállapításához szükséges adatszolgáltatási kötelezettségük teljesítését – akár részlegesen – elmulasztják, a Magyar Reprográfiai Szövetség az Szt. 22. § (2) bekezdésében meghatározott jogkövetkezményeket érvényesítheti.
6. Amennyiben a jogdíjfizetésre kötelezettek a jogdíj megállapításához szükséges adatszolgáltatási kötelezettségüknek nem tesznek eleget a Magyar Reprográfiai Szövetség a jogdíj alapját a helyszíni adatkérés alkalmával ismertté vált, vagy az egyéb rendelkezésre álló adatok alapján állapítja meg. A Magyar Reprográfiai Szövetség a 2 %-os felső határ alkalmazása esetén jogosult arra, hogy az Szt. 22.§ (1) bekezdésében meghatározott további adatkérés keretében egy-egy időszakra vonatkozó a beszerzési árat igazoló számlákat - legalább 10 munkanapos határidőben - az importortól bekérjen, illetve az RSZ kivételesen jogosult arra, hogy az importórral egyeztetett módon a beszerzési árat igazoló eredeti bizonylatokba betekintsen.
7. A II. fejezet tekintetében, üzemeltetőnek azt kell tekinteni, akit a reprográfiára szolgáló készülékekkel történő másolás és nyomtatás után bármilyen címen és formában szedett ellenérték megillet. Ellenérték fejében történő másolásnak és nyomtatásnak minősül a pénzermével vagy kártyával működtethető másoló és nyomtató berendezések üzemeltetése is, valamint a másoláshoz vagy nyomtatáshoz felhasznált papír, vagy más szolgáltatás igénybevétele ellenértékének megfizettetése.
8. A Magyar Reprográfiai Szövetség az üzemeltetői körben a jogdíjelszámolás alapját képező adatokat, valamint a másolás módját és mértékét az adatszolgáltatás esetleges hiányosságainak bizonyíthatósága érdekében a helyszínen ellenőrizheti.
9. A felsőoktatási intézmények könyvtáiraira a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvényben foglalt besorolástól függetlenül a II. fejezet 3. Pontja alkalmazandó.
10. Az üzemeltetők a díjakat negyedéves időszakokra, legkésőbb a tárgynegyedév utolsó hónapjának 15. napjáig kötelesek megfizetni. A díjak annak a hónapnak az elejétől esedékesek, amelyben a reprográfiára szolgáló készülék működtetése megkezdődött.
11. A reprográfiára szolgáló készülékek üzemeltetői kötelesek a készülékek üzembe állítását, vagy a már bejelentett üzemeltetés megváltoztatását a Magyar Reprográfiai Szövetségnek legkésőbb a változást követő 8 napon belül bejelenteni.
12. A Magyar Reprográfiai Szövetség a jogdíjközlemény megfelelő rendelkezéseiben meghatározott tételes díjfizetés helyett, átalányszerződést is köthet a reprográfiára szolgáló készülékek gyártóival, az ilyen készülékek behozatala után vámfizetésre kötelezett személyekkel, az ilyen készüléket belföldön először forgalomba hozó, illetve az országba behozó személyekkel, és a készüléket ellenérték fejében üzemeltetőkkel, (továbbiakban díjfizetésre kötelezettek) vagy azok jelentős részét megfelelő mértékben képviselő érdekképviselői szervekkel. Átalánydíjas szerződés csak akkor köthető, ha
  - a díjfizetésre kötelezettek a Magyar Reprográfiai Szövetséggel szemben jogdíjtartozása nincs, és adatszolgáltatási kötelezettségének eleget tett,
  - az átalánydíjas szerződés megkötését a reprográfiára szolgáló készülékek elhelyezésének és üzemeltetésének sajátos körülményei, vagy a díjfizetésre kötelezettek által fizetendő jogdíj jelentős mértéke, vagy a díjfizetésre kötelezettek nagy részének azonos országos érdekképviselői szervben való önkéntes tagsága és az érdekképviselői szerv átalánydíjas szerződés kötésére irányuló jogszabály- és alapszabályszerű felhatalmazása ezt lehetővé, és indokolttá teszi.
  - az átalánydíjas szerződések megkötése során a Magyar Reprográfiai Szövetség az átalánydíjas szerződésekkel érintett díjfizetésre kötelezettek között indokolatlan megkülönböztetést nem alkalmazhat, azaz azonos feltételek mellett, azonos kedvezményeket biztosít,
  - országos érdekképviselői szervekkel csak akkor köthető átalányszerződés, ha az érdekképviselői szerv a tagjai (az érintett díjfizetésre kötelezettek) jogdíjfizetéséért megfelelő biztosítékot nyújt, és/vagy a jogdíjfizetési kötelezettséget egészben vagy részben átvállalja.

13. Az I. fejezet 1-4. és II. fejezet 1-6. pontjaiban meghatározott jogdíj nem tartalmazza az általános forgalmi adót. A megállapított jogdíjat a mindenkor hatályos ÁFA törvény szerinti általános forgalmi adó terheli.

IV. Fejezet

A fenti jogdíjközlemény 2008. január 01.-től 2008. december 31.-ig érvényes.

RSZ

Magyar Reprográfiai Szövetség

***

A jogdíjközleményt az Sztj. 90. §-ának (2) bekezdése alapján jóváhagyom.*

Budapest, 2008 február 29.

Dr. Hiller István
kulturális és oktatási miniszter

* Az Sztj. 90. §-ának (3) bekezdése szerint a jogdíjakat és a felhasználás egyéb feltételeit tartalmazó díjszabást a jogkezelő egyesület a jóváhagyást követően a Magyar Közlönyben saját nevében nyilvánosságra hozza. Ennek megtörténteig az előző időszakra megállapított és jóváhagyott – a Magyar Közlönyben korábban nyilvánosságra hozott – díjszabást kell alkalmazni akkor is, ha az az időtartam, amelyre ez utóbbi díjszabást megállapították, időközben lejárt.